RAPORT ROCZNY 2016

Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej

Warszawa 2017 r.

W 2016 r. zostało symbolicznie docenione wieloletnie rozwijanie idei i praktyki **Centrów Aktywności Lokalnej.**

Stowarzyszenie Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL znalazło się w wśród trzech nominowanych organizacji pozarządowych
w konkursie
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
„Dla Dobra Wspólnego" w kategorii Dzieło.

Uroczystość wręczenia wyróżnienia odbyła się w Pałacu Prezydenckim w dniu 9 grudnia 2016 r.

I. CENTRUM WSPIERANIA AKTYWNOŚCI LOKALNEJ CAL

1) O organizacji

Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL to ogólnopolskie stowarzyszenie, które działa od 2000 roku na rzecz rozwoju społeczności lokalnych w Polsce. Podstawową formą działania jest wspieranie i edukowanie animatorów społecznych, czyli osób i instytucji z różnych sektorów i dziedzin życia publicznego, które angażują do działania środowiska lokalne, skupione wokół wspólnego miejsca lub wspólnej sprawy.
W ciągu ponad 14-letniej działalności CAL została opracowana skuteczna i uniwersalna metoda ożywiania społecznej energii, nazwana **animacją społeczną.** Obejmuje ona wspieranie aktywnych społeczności poprzez odpowiednio przygotowane do tej roli lokalne instytucje publiczne, które promowane są pod wspólną marką CAL – Centrum Aktywności Lokalnej.
CAL tworzy przestrzeń do spotkań i zaprasza do dyskusji, wychodząc z założenia, że praca animacyjna jest kluczowym elementem każdego działania w sferze publicznej, a zmiana społeczna zawsze zaczyna się w lokalnej społeczności. Jest to możliwe przede wszystkim poprzez uruchomienie potencjału ludzi – **„odkrycie siły społeczności".**

2) Obszary działania

Działalność CAL opiera się na realizacji idei aktywnych społeczności.Aby to było możliwe, staramy się oddziaływać na wszystkie elementy – filary aktywnych społeczności, wspierając ich rozwój na różnych poziomach: lokalnym, regionalnym, centralnym.
Odkrywanie siły społeczności Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej realizuje poprzez następujące działania:

- edukacja pracowników i wspieranie lokalnych instytucji publicznych w realizacji usług środowiskowych i społecznych oraz zarządzania partycypacyjnego,
- kształcenie pracowników socjalnych, urzędników, bibliotekarzy, animatorów kultury, nauczycieli, liderów społecznych w zakresie animacji i przedsiębiorczości społecznej, aktywnej integracji i polityki społecznej oraz innowacyjnych rozwiązań społeczno-edukacyjnych,
- organizowanie spotkań animatorów,
- wspieranie środowisk i ruchów społecznych,
- prowadzenie obserwacji, badań i diagnoz,
- wypracowywanie innowacyjnych rozwiązań problemów i usług społecznych,
- opracowywanie społeczno-edukacyjnych systemowych rozwiązań dla administracji rządowej w zakresie szeroko pojętej polityki społecznej,
- promowanie aktywności społecznej,
- organizowanie przedsięwzięć edukacyjnych łączących praktykę społeczną, edukację nieformalną i akademicką (studia magisterskie i podyplomowe).

3) **Zespół Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL**

3.1 Zarząd

od 15.06.2015
dr Bohdan Skrzypczak – prezes
Grażyna Gnatowska – wiceprezeska
Teresa Jankowska – wiceprezeska
Monika Mazowiecka –członkini zarządu

3.2 Komisja Rewizyjna

od 15.06.2015
Karol Ostalski – przewodniczący
Iwona Radzimirska
Krzysztof Polewski

3.3 Prezydium Rady Programowej

od 15.06.2015
Paweł Jordan – przewodniczący
Ewa Jasińska
Barbara Bąbska
Jacek Gralczyk

3.4 Zespół CAL w 2016 r.

Ewelina Bartosik
Sylwia Choińska - urlop macierzyński
Lena Chotkiewicz
Paulina Wróbel
Sylwia Wnorowska
Anna Czarnecka
Agata Gajda
Aleksandra Kaźmierak – urlop macierzyński
Agata Konarzewska
Agnieszka Łeszczyńska – urlop macierzyński
Anita Sochacka-Melon

Wanda Tulwin

Pracowała z nami:

Pod koniec 2016 roku w biurze Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL pracowało 11 pracowników etatowych.

3.5 Z zespołem stale współpracują

Współpracownicy:
Magdalena Szajer– informatyczka

3.6 Wolontariat, praktyki i staże

I. WOLONTARIAT

W Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL w ciągu całego 2016 roku łącznie pracowało **44 wolontariuszy,** głównie w Centrum Społecznym PACA.

Wolontariusze angażowali się we wszystkie działania podejmowane w Centrum:
– wspierali działania promocyjne Centrum Społecznego PACA,
– animowali i wspierali inicjatywydla mieszkańców Grochowa,
– przygotowywali spotkania z mieszkańcami dzielnicy,
– współtworzyli i prowadzili niektóre warsztaty,
– włączali się w organizowanie zajęć dla dzieci i młodzieży,
– przygotowywali artykuły na stronę internetową Centrum Społecznego PACA,
– uczestniczyli we wszystkich pracach związanych z organizowaniem i dokumentowaniem ważniejszych wydarzeń w Centrum.

II. PRAKTYKI

W 2016 roku praktyki w CAL odbyło **12 praktykantek**, (z Uniwersytetu Warszawskiego i z Akademii Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej). Organizowane też staże dla 10 studentów.

Staże polegały na:
- poznaniu zasad funkcjonowania organizacji pozarządowej, w tym w aspekcie prowadzenia działalności gospodarczej,
- zaznajomieniu się z potrzebną dokumentacją i zasadami jej prowadzenia – w zakresie zadań organizacji pozarządowej, w tym archiwizacja i digitalizacja,
- przygotowywanie korespondencji,
- obsługa osobista i telefoniczna klienta w organizacji pozarządowej,
- organizacja imprez dla społeczności lokalnej,
- poznaniu zasad redagowania gazetki wydawanej przez Centrum PACA,
- przygotowywanie materiałów i sal na warsztaty,
- poznaniu zasad przygotowania wniosku na przyznanie minigrantu „Kreatywne 4 pory roku” i w ramach tego grantu przygotowanie i poprowadzenie warsztatów oraz rozliczenie dotacji.

4) **Członkostwo w międzynarodowych sieciach organizacji**

International Federation of Settlements – IFS (Międzynarodowa Federacja Sąsiedztw) jest związkiem krajowych, regionalnych oraz lokalnych organizacji, pracujących nad wzmocnieniemspołeczności całego świata.

Misją IFS jest budowanie otwartych społeczności globalnych poprzez umacnianie, inspirowanie i łączenie ludzi, którzy pracują lokalnie na rzecz sprawiedliwości społecznej. Członkowie IFS skupiają wielozadaniowe, skoncentrowane na społeczeństwie organizacje na całym świecie.

Celem IFS jest wspomaganie sieci powiązań, zachęcających do wymiany innowacyjnych pomysłów i najlepszych praktyk oraz wpływanie na politykę społeczną w wymiarze globalnym.

EuropeanCommunity Development Network [EuCDN] to organizacja sieciowa zrzeszająca organizacje działające na poziomie krajowym w: Katalonii, Szwecji, Flandrii (Belgia), Norwegii, Polsce, Czechach, Szkocji, Irlandii, Bułgarii, Rumunii i na Węgrzech.
Skupia organizacje zajmujące się problematyką wykluczenia zmarginalizowanych społeczności poprzez zwiększenie demokratycznej partycypacji.

EuCDN pracuje na rzecz inkluzji, partycypacji i demokracji poprzez promowanie i rozwijanie zrównoważonego rozwoju społeczności lokalnych w Europie. Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL jest aktywnym członkiem EuCDN od 2010 roku.
Od 2012 roku członkowie sieci wspólnie realizują projekt pt.„Silne społeczności lokalne – aktywni obywatele”(EmpoweredCommunities – Active EU Citizens) w ramach Programu Europa Dla Obywateli.

www.eucdn.net

5) **Partnerzy CAL**

5.1 krajowi

Centrum Komunikacji Społecznej Miasta Stołecznego Warszawa
Fundacja Rodzinna
Fundacja Ashoka Polska
Instytut Rozwoju Miast
Kooperatywa Grochowska
Federacja Organizacji Pozarządowych Centrum SZPITALNA
Fundacja United Way
Klub Sportowy „Drukarz”
Ośrodek Pomocy Społecznej Praga-Południe
Stowarzyszenie BORIS
Stowarzyszenie Centrum Innowacji Społeczeństwa Informacyjnego
Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Gminy Bałtów “Bałt”
Stowarzyszenie „Wspólne Podwórko”
TPD Praga-Południe
Urząd Dzielnicy Praga-Południe
Collegium Civitas
Stowarzyszenie Otwarte Drzwi
Fundacja Korale
Małopolski Instytut Kultury
Fundacja Fundusz Współpracy
Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych
Towarzystwo Inicjatyw Twórczych ę
Fundacja Civis Poloniae
Instytut Pedagogiki Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego
Instytut Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego
Narodowe Centrum Kultury
Sieć SPLOT

5.2 Międzynarodowi

European Community Development Network[EuCDN]
Główna Biblioteka Naukowa im. Ilii Czawczawadze w Kutaisi, Gruzja
Instytut Zarządzania Rozwojem Kultury – Kirowograd, Ukraina
International Federation of Settlements and Neighbourhood Centres (IFS)
Millenium – organizacja pozarządowa, Mołdowa
Światowa organizacja innowatorów społecznych Ashoka

6) **Publikacje i wydawnictwa**

W 2016 roku Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL wydało w wersji elektronicznej

- **Raport badawczy "Jak wspierać aktywność społeczności lokalnych w Warszawie", autor Bohdan Skrzypczak**

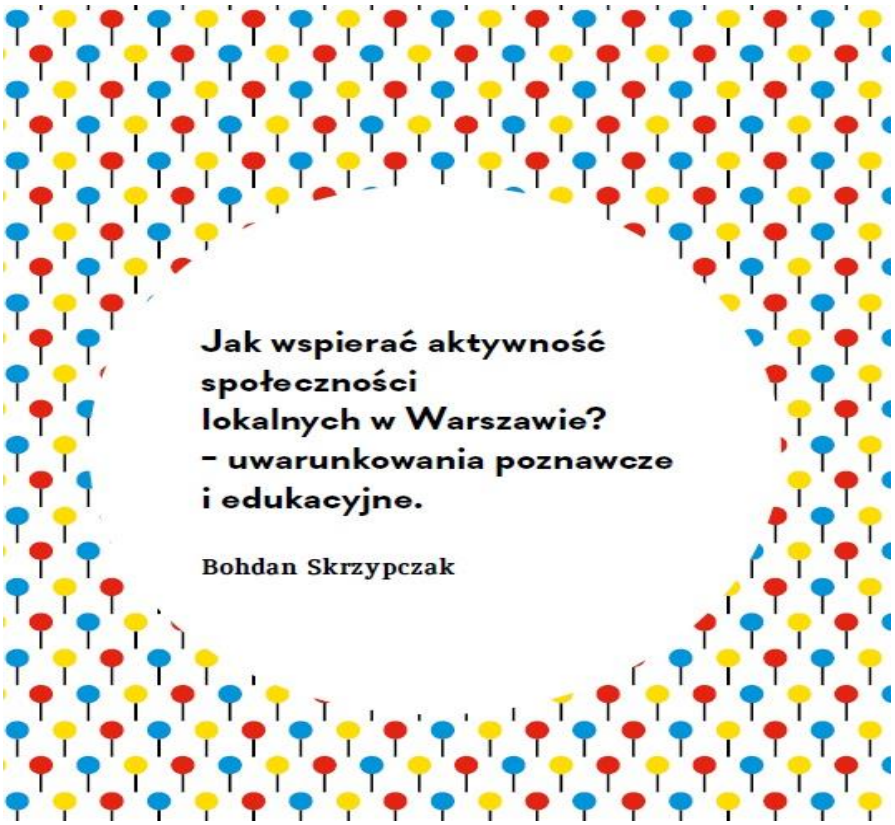

W 2016 r wydano także **Broszurę o inicjatywach sąsiedzkich**
Celem broszury było pokazanie jak w łatwy i prosty sposób zaktywizować swoje sąsiedztwo. Broszura pt. „Dobre sąsiedztwo – krok po kroku" pokazuje jak rozpocząć sąsiedzką działalność, jak w praktyce zorganizować inicjatywę sąsiedzką, z czym to się wiąże oraz jak wykorzystać do sąsiedzkiej integracji narzędzia współpracy z mieszkańcami takie jak budżet partycypacyjny czy inicjatywę lokalną. Broszura została opracowana w formie plakatu w formacie A3 składanego do broszurki w formacie A5. Nakład broszury: 2000 szt. Wersja PDF broszury dostępna pod adresem: http://inicjatywysasiedzkie.pl/wp-content/uploads/2017/01/PLAKAT-A3-A5-Warszawa-Lokalnie.pdf

7) Biblioteka CAL

W bibliotece Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL gromadzone są publikacje i wydawnictwa z zakresu nauk społecznych. Biblioteka udostępnia swoje zbiory członkom zespołu, ekspertom, studentom. Pod koniec 2016 roku nasze zasoby biblioteczne obejmowały 2600 woluminów.

8) Instytut Edukacji Zaangażowanej im. H. Radlińskiej

Instytut to przede wszystkim płaszczyzna do refleksji nad uczeniem, do wypracowywania nowego nurtu edukacji zaangażowanej, budowanie środowiska edukatorów. To także przygotowanie wydawnictw obejmujących nurt edukacji zaangażowanej, zbierających pracę edukatorów IEZ.

Monika Makowiecka – dyrektorka IEZ

W 2016 r. kontynuowano zainicjowane w 2015 r. studia podyplomowe skierowane do edukatorów CAL „Kierowanie procesami edukacyjnymi w zakresie rewitalizacji, innowacji i przedsiębiorczości społecznej" a realizowane we współpracy z Wyższą Szkołą Pedagogiczna im. J. Korczaka w Warszawie. 3 grudnia 2016 r. odbyło się uroczyste rozdanie dyplomów. Na 55 osób rozpoczynających studia 45 otrzymały dyplomy ukończenia.

kierownik studiów: dr Bohdan Skrzypczak

9) Specjalizacja Rewitalizacja i innowacje Społeczne – Instytut Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji UW

W 2016 r. kontynuowana była współpraca z Instytutem Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji związana z realizacją specjalizacji licencjackiej „Rewitalizacja i innowacje społeczne" na kierunku Profilaktyka Społeczna i Resocjalizacja. Kierownikiem specjalizacji jest dr Bohdan Skrzypczak. Jest ona realizowana w nowatorskiej formule laboratorium innowacji społecznej we współpracy z doświadczonymi animatorami i innowatorami.

Program studiów obejmuje **kluczowe przedmioty,** takie jak rewitalizacja i pedagogika publiczna, lokalna polityka i partycypacja publiczna, innowacje oraz wspólnota lokalna i jej organizacja. Ważnym elementem specjalizacji jest realizacja w ramach laboratorium innowacji społecznej szeregu zajęć praktycznych i możliwość realizacji praktyk.

Wśród tematów **konwersatoriów** pojawiają się przedmioty z zakresu innowacji, jak m.in. projektowanie innowacji, tematyka organizacji pozarządowych i wolontariatu, przedsiębiorczość w działaniach społecznych. Innym obszarem są przedmioty związane z tematyką rewitalizacji, m.in. architektura i kształtowanie przestrzeni, biografia i pamięć miejsca, nowe wspólnoty, przestrzenie i ruchy społeczne.

W ramach specjalizacji gwarantowane jest dla studentów bezpośrednie uczestnictwo (**projektowanie, działanie, ewaluacja**) pod opieką tutora w projektach społecznych, a także praca z grupami: dzieci i młodzież, seniorzy itd., realizowana we współpracy z CAL.

II. DZIAŁALNOŚĆ PROGRAMOWA

PROGRAMY/PROJEKTY O CHARAKTERZE LOKALNYM

1) CENTRUM SPOŁECZNE PACA

Projekt Centrum Społeczne PACA Działania podjęte w teracie realizacji zadania były bezpośrednia kontynuacją lub rozszerzeniem działań realizowanych w latach 2013-2015. Centrum Społeczne Paca, podobnie jak w latach poprzednich, animowało mieszkańców i zwiększało ich aktywność w zakresie działań sąsiedzkich, twórczych, rodzinnych, innowacyjnych, zdrowych obywatelskich. Centrum Paca działa od poniedziałku do piątku w godzinach 10:00-20:00 (często otwierając się o wcześniejszych godzinach), a soboty w godzinach 10:00-20:00. Kawiarnia rodzinna „Wolna przestrzeń" była otwarta codziennie, od poniedziałku do piątku w godzinach 10:00 - 20:00, czasem również w soboty i niedziele w godz. 10:00-18:00.

Centrum Społeczne Paca, w nowym kształcie zostało otwarte 25.06.2016 r. Największą zmianą względem lat poprzednich jest partnerska formuła prowadzenia Centrum. Formuła partnerska pozwoliła na znaczne rozszerzenie oferty Centrum Społecznego Paca, ale także pozwoliło na wystąpienie synergii, co zdynamizowało procesy społeczne i stanowiło odczuwalną wartość dodaną.

Prowadzenie Centrum Społecznego Paca bazowało na wspieraniu aktywności mieszkańców i organizowaniu działań zdefiniowanych przez następujące, będące wyznacznikami silnej społeczności lokalne, obszary:

1.Sąsiedzkość:

- Ułatwienie dostępu do przestrzeni przyjaznych wspólnotom lokalnym poprzez udostępnianie przestrzeni na działania grup nieformalnych i organizacji pozarządowych
- Zwiększenie aktywności mieszkańców terenu objętego ZRP oraz ich udziału w różnych obszarach
- funkcjonowania miasta poprzez animowanie działań na rzecz lokalnej społeczności w oparciu o dostępne zasoby.

2.Twórczość:

- Wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez pobudzanie aktywności kulturalnej i społecznej mieszkańców

- Zwiększenie możliwości uczestnictwa w kulturze oraz zwiększenie ilości zajęć edukacyjnych rozwijających talenty i pobudzających kreatywność poprzez organizację bezpłatnych zajęć kulturalnych

3 Rodzina:

- Zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu rodziców poprzez stworzenie przestrzeni aktywności społecznej i zawodowej dla rodzin, w tym zapewnienie profesjonalnej opieki dzieciom w oparciu o metodykę nauczania Marii Montessori
- Podnoszenie kompetencji rodzicielskich poprzez wsparcie edukacyjne rodziców.
- Zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu rodziców poprzez stworzenie przestrzeni aktywności społecznej i zawodowej dla rodzin- kawiarni rodzinnej

4.Innowacje:

- Zwiększenie wiedzy na temat innowacji społecznych
- Ułatwienie dostępu do programów edukacyjnych wspierających wykorzystywanie innowacji
  w rozwiązywaniu problemów społecznych
- Zwiększenie wiedzy eksperckiej na temat innowacji społecznych
- Zwiększenie wiedzy studentów na temat innowacji społecznych

5 Przedsiębiorczość:

- Ożywienie społeczno-gospodarcze okolicy Centrum Paca prowadzenie przestrzeni coworkingowej dostępnej m.in. dla rodziców powracających na rynek pracy i pracowników podmiotów ekonomii
- Zwiększenie popularności narzędzi ekonomii społecznej wśród mieszkańców terenu ZPW
- Zwiększanie przedsiębiorczości mieszkańców, że szczególnym uwzględnieniem kobiet z dzielnicy Praga-Południe poprzez wsparcie edukacyjne

6 Zdrowie:

- Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych poprzez zwiększanie wiedzy na temat niepełnosprawności
- Integracja społeczności skupionej wokół Kooperatywy - zapewnienie członkom Kooperatywy dostępu do wysokiej jakości żywności i innych produktów
- Promocja zdrowego i zrównoważonego stylu życia, edukacja społeczna i ekologiczna.

7 Obywatelskość:

- Zwiększenie aktywności obywatelskiej i zaangażowania w sprawy lokalne
- Zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych i ich zaangażowania w sprawy lokalne

W Centrum pojawiała się każda grupa wiekowa. Przekrój uczestników zaczyna się od kobiet w ciąży przychodzących na spotkania okołoporodowe „Salon Kobiet", poprzez dzieci w klubie malucha, młodzież (najmniej liczną, ale także sporadycznie obecną np. na pogotowiu lekcyjnym), młodych dorosłych (młodych rodziców pracujących w coworkingu, uczestników warsztatów i zajęć), dużą grupę osób w wieku produkcyjnym i licznych seniorów. Zdecydowana większość obiorców stanowią kobiety, ale panowie także zostają wolontariuszami i uczestniczą w zajęciach.

Centrum Paca było także miejscem odwiedzanym także przez wszystkie grupy społeczne. Podczas spotkań takich jak np. Educamp Szkół z Mocą pojawiały się osoby o bardzo wysokim statusie społecznym np. dyrektorowie szkół, ministrowie edukacji, ale w tym samym czasie na Paca przebywają także osoby z sąsiedztwa, które potrzebują skorzystać z bezpłatnego dostępu do komputera, ponieważ ich na to nie stać. Kooperatywa Grochowska skupiała duża grupę zamożnych, dobrze wykształconych osób z tzw. przemysłów kreatywnych. Jednocześnie duża część odbiorców działań na Paca to osoby zagrożone wykluczeniem - klienci OPSu, osoby ubogie, czasem bezdomne, dzieci z palcówek opiekuńczych. Z przestrzeni często korzystały osoby niepełnosprawne (m.in. podopieczni Fundacji Aktywnej Rehabilitacji czy Fundacji Aktywizacja). Działania podejmowane przez Fundację Rodzinna i Fundację Ashoka w zakresie współpracy z biznesem (działania CSR i Społeczny Start-up) sprawiły, że częstym gościem stało się także środowisko biznesowe.

Sytuacja współistnienia ze sobą w jednej przestrzeni tylu grup wiekowych i społecznych jest cały czas sytuacją nowatorską i innowacyjną. Pomimo, że budzi ona wiele napięć (np. porządek jakiś zajęć jest zaburzony przez wejście młodzieży lub osoby bezdomnej), utrudnia komunikację tak zewnętrzną jak i wewnętrzną (zupełnie innym językiem mówi się do młodych dorosłych osób z wyższym wykształceniem, inaczej do seniorów czy młodzieży) to jest to bezcenna sytuacja, w której w sposób naturalny i niewymuszony następuje integracja społeczna. Poszczególnie grupy nie są izolowane w sim własnym środowisku, ale są postawione w naturalnie sytuacji spotkania i musza wypracować kompromis. Szczególnie dobrym przykładem są tutaj regularne zajęcia z ping-ponga, zapoczątkowane przez grupę mężczyzn (ok. 40 lat), którzy z duża empatia i otwartością wciągają do gry innych, w tym niepełnosprawnego chłopca, a jeden z sąsiadów zachowuje nawet trzeźwość, aby móc pograć w ping-ponga na Paca.

Kluczowe działania w 2016 roku

W kolejnym roku realizacji projektu, podobnie jak w latach poprzednich, oferta zajęć oferowanych mieszkańcom dzielnicy rzez Centrum PACA (zajęć edukacyjnych, artystycznych, integracyjnych) była adresowana do różnorodnych grup wiekowych i społecznych (seniorzy, dzieci, młodzież, dorośli, bezrobotni, studenci, matki wracające na rynek pracy, osoby samotne, etc.).

Zajęcia stałe:

W 2016 roku mieszkańcy, jako wolontariusze prowadzili ponad 1003 zajęć i były to m.in:

1. Spotkania Seniorek w kawiarni – spotkania dla aktywnych Seniorek, które podczas wspólnego gotowania, przy herbacie chcą dzielić się swoimi pasjami (odbyło się 37 zajęć, w

których wzięło udział 15 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 350 wejść)

2. Spotkania Seniorów z Inicjatywą – spotkania kawiarniane połączone z wymianą doświadczeń organizacją wykładów na interesujące wszystkich tematy, planowanie wspólnych działań. (odbyło się 48 zajęć, w których wzięło udział 43 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 370 wejść)

3. Brydż- dla seniorów (odbyło się 7 zajęć, w których wzięło udział 4 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 28 wejść)

4. Angielski dla Seniorów – oprócz nauki języka seniorzy mieli okazję poznać kulturę krajów angielskojęzycznych, a także poszerzyć swoją wiedzę z zakresu geografii. (odbyło się 25 zajęć, w których wzięło udział 45 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 234 wejść)

5. Angielski dla dorosłych -(odbyło się 9 zajęć, w których wzięło udział 23 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 64 wejścia)

6. Hiszpański z Mario – kurs języka hiszpańskiego: grupa początkująca oraz kontynuacja zajęć z ubiegłego roku. (odbyło się 40 zajęć, w których wzięło udział 36 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 173 wejśia)

7. Konwersacje z języka hiszpańskiego z Antraxą (członkini Kooperatywy Grochowskiej) – zajęcia dla osób znających język na poziomie min. B1, zajęcia indywidualne. (odbyło się 9 zajęć, w których wzięło udział 9 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 9 wejść)

8. Język rosyjski bez sekretów dla dorosłych – kurs grupowy dla osób chcących opanować podstawy języka. (odbyło się 21 zajęć, w których wzięło udział 30 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 76 wejść)

9. Język niemiecki dla dorosłych od podstaw – kurs grupowy dla osób chcących opanować podstawy języka. (odbyło się 30 zajęć, w których wzięło udział 10 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 134 wejść)

10. Język angielski dla dzieci- zajęcia rozwijające słownictwo, oparte na nauce przez zabawę (odbyło się 15 zajęć, w których wzięło udział 11 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 99 wejść)

11. OrtoGRAfia- zajęcia dla uczniów szkoły podstawowej uczące ortografii w sposób aktywny i wesoły (odbyło się 10 zajęć, w których wzięło udział 10 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 50 wejść)

12. Ping-pong – Sąsiedzkie rozgrywki w ping-ponga dla wszystkich zainteresowanych. (odbyło się 99 zajęć, w których wzięło udział 47 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 594 wejścia)

13. Joga – ćwiczenia elementów yoga ashtanga yoga shiatsu, których celem jest uaktywnianie i uzdrawianie ciała oraz nabycie umiejętności wyciszania i relaksacji. (odbyło się 29 zajęć, w których wzięło udział 20 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 108 wejść)

14. Yoga serca, gimnastyka umysłu- ćwiczenia fizyczne i mentalne usprawniające pracę ciała i umysłu, mające na celu koordynacje pracy półkul mózgowych (odbyło się 9 zajęć, w których wzięło udział 54 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 72 wejścia)

15. Tai-chi – ćwiczenia będące doskonałym narzędziem poprawy zdrowia, relaksacji ciała i umysłu. (odbyło się 116 zajęć, w których wzięło udział 54 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 857 wejść)

16. Samoobrona – zajęcia ruchowe dla dzieci (odbyło się 13 zajęć, w których wzięło udział 12 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 33 wejść)

17. Qigong Lecący Żuraw – starochińska forma gimnastyki prozdrowotnej(odbyło się 5 zajęć, w których wzięło udział 11 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 28 wejść)

18. Indywidualne konsultacje psychologiczne dla dorosłych- dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, mających problem, z którym nie potrafią sobie samodzielnie poradzić, które męczy smutek lub niepokój, żyjących w ustawicznym napięciu, miewających wybuchy złości czy trudności w relacjach ze swoim współmałżonkiem lub dzieckiem, z syndromem DDA (Dorosłe Dzieci z Rodzin Alkoholowych) lub DDD (Dorosłe Dzieci z Rodzin Dysfunkcyjnych), zaburzeniem osobowości, zaburzeniami lękowymi, niskim poczuciem własnej wartości. (odbyło się 17 zajęć, w których wzięło udział 2 niepowtarzający się uczestnicy, w sumie zarejestrowano 18 wejść)

19. Jak poznać i polubić komputer – zajęcia z podstaw obsługi komputera dla początkujących (obyło się 30 zajęć, w których wzięło udział 14 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 164 wejścia)

20. Zajęcia cyrkowe- zajęcia dla dzieci wykorzystujące elementy pedagogiki cyrku (odbyło się 11 zajęć, w których wzięło udział 6 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 58 wejść)\

21. Aplikacje google ułatwią Ci życie- zajęcia z podstaw obsługi narzędzi on-line w aplikacjach google (odbyło się 5 zajęć, w których wzięło udział 3 niepowtarzający się uczestnicy, w sumie zarejestrowano 13 wejść)\

22. Kurs podstaw obsługi programów Word-PP-Excel – zajęcia dla średniozaawansowanych (odbyło się 11 zajęć, w których wzięło udział 6 niepowtarzający się uczestnicy, w sumie zarejestrowano 31wejść)

23. Otwarta pracownia komputerowa – codziennie, w godzinach otwarcia mieszkańcy mogli bezpłatnie korzystać z komputerów w wolnym dostępnie, do pracy własnej. Z komputerów skorzystano 1337 razy.

Oprócz wymienionych powyżej 23 rodzajów zajęć cyklicznych mieszkańcy organizowali też wiele wydarzeń jednorazowych takich jak spotkania Ostatkowe, Wigilijne, międzykulturowe spotkania kulinarne (Seniorzy z zajęć angielskiego dla seniorów gotowali razem z studentami na Erasmusie, a „Seniorzy z inicjatywą" gotowali i dyskutowali z migrantami z Stowarzyszeniem Interwencji Prawnej).

Działania w zakresie kultury miały różne formuły – część była prowadzona przez samych mieszkańców w ramach wolontariatu, część prezentowali zaproszeni goście Odbywały się zajęcia rękodzieła, plastyczne, muzyczne. Oprócz wartości edukacyjnych miały one także silny aspekt integracyjny- często były pretekstem do spotkania, dyskusji, nawiązywania relacji. Odbywały się następujące cykliczne zajęcia:

1. Otwarte warsztaty impro – Ideą zawsze otwartych warsztatów improwizowanych jest to, że każdy może po prostu przyjść i sobie poimprowizować. Od ludzi, którzy nie wiedzą co to improwizacja aż po ludzi z wieloletnim doświadczeniem. Nie ma to znaczenia, ponieważ łączy nas zabawa z tworzenia improwizowanych sytuacji. Osoby które zdecydują się chodzić regularnie (3 miesiące), mogą wziąć udział (jeżeli chcą) w występach przez publicznością. (odbyło się 19 zajęć, w których wzięło udział 47 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 96 wejść

2. Rękodzieło – koraliki – kreatywne czwartki to spotkania z robienia pięknej biżuterii z koralików. Na pierwszych zajęciach Uczestniczki i Uczestnicy otrzymują pakiet podstawowych koralików. Na kolejne zajęcia należy zaopatrzyć się we własnym zakresie. (odbyło się 45 zajęć, w których wzięło udział 27 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 432 wejścia)

3. Rękodzieło – różne techniki – zajęcia z różnych technik rękodzieła m.in. szydełka i drutów (odbyło się 31 zajęć, w których wzięło udział 21 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 215 wejść)

4. Papierowa wiklina- warsztaty robienia ozdób z papierowej wikliny (odbyło się 31 zajęć, w których wzięło udział 21 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 215 wejść)

5. Decoupage – zajęcia, na których można poznać i wypróbować różne techniki zdobnicze. Uczestnicy byli proszeni aby przynieść własny pędzelek i przedmiot do ozdabiania (obyło się 5 zajęć, w których wzięło udział 4 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 15 wejść)

6. Amatorski Warsztat Ilustracji (potem Aquarell Party) – celem zajęć jest integracja lokalnych twórców- amatorów, związanych z Grochowem, stworzenie przestrzeni do wymiany myśli, pomysłów i umiejętności. (odbyło się 19 zajęć, w których wzięło udział 17 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 61 wejść)

7. Spotkania z poezją – miłośnicy poezji w różnym wieku spotykają się, aby w lirycznym nastroju spędzić czas. (odbyło się 28 zajęć, w których wzięło udział 17 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 97 wejść)

8. Scena na Paca „Teatralni” (wcześniej „Pantomima”) – grupa miłośników-amatorów teatru, którzy wystawiają komedie i lekkie formy, nie tylko na Paca ale także m.in. w Centrum Promocji Kultury (odbyło się 46 zajęć, w których wzięło udział 29 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 355 wejść)

9. Aktywny Teatr- zajęcia teatralne o luźnej formule, zawierające elementy pracy z ciałem, ćwiczeń dykcyjnych i improwizacji (odbyło się 2 zajęć, w których wzięło udział 2 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 4 wejścia)

10. Jak pisać- kurs dla pisarzy i pisarek –kurs dla wszystkich pasjonatów pisania na kurs, dzięki któremu można było poprawić swój warsztat literacki, poznać potencjał i stworzyć swoje pierwsze opowiadanie. (obyło się 5 zajęć, w których wzięło udział 7 niepowtarzających się uczestników, w sumie zarejestrowano 17 wejść)

Obywały się też zajęcia jednorazowe:

1. Spektakl słowno-muzyczny grupy Invenio „Obudź się wiosno”- spektakl amatorskiej grupy teatralnej z sąsiedztwa, według ich autorskiego scenariusza
2. Warsztaty kreatywnego wykorzystywania muzyki w relacji dziadek-wnuczek – działania stypendystki m.st. Warszawy. Ich celem było budowanie więzi międzypokoleniowej poprzez wspólne muzykowanie oraz zwiększenie zainteresowania kulturą.
3. Wieczór z szantami – wieczór z muzyką szantową zorganizowany przez sąsiadkę, wielbicielkę żeglowania
4. Spektakl „Drużyna superbohatera i Czarownica” – spektakl przygotowany przez seniorów z Paca i dzieci migrantów w ramach projektu Stowarzyszenia Interwencji Prawnej
5. Spotkanie „Odrobina Brazylii” – spotkanie prezentujące kulturę Brazylii

Dzięki przestrzeni wstawienniczej w Centrum Paca możliwe było organizowanie wystaw

1. Wystawa malarstwa Andrzeja Mrozińskiego (listopad –grudzień 2016)
2. Wystawa prac dzieci w ramach projektu „Psia kupa - wchodzimy w to?” (październik 2016)
3. Wystawa Exilium (sierpień 2016)
4. Portrety mieszkańców ul. Skaryszewskiej (lipiec 2016)
5. Sylwester Nicewicz- Polowanie z obiektywem (czerwiec-lipiec 2016)
6. Wystawa prac podopiecznych OHP (czerwiec-lipiec 2016)
7. Mieczysław Marian Skarżyński- Płaskorzeźba w korze (maj 2016)
8. Seniorzy z Paca- wystawa zdjęć „Teraz my 60+” (marzec 2016)
9. Anna Szcześniak – Malarstwo (styczeń-kwiecień 2016)

W Centrum funkcjonowała również **biblioteka** (ponad 2 tys. tytułów z zakresu animacji społecznej i kulturalnej, polityki społecznej, pracy socjalnej, działalności organizacji pozarządowych) **oraz biblioteczka sąsiedzka**.

Podobnie jak w latach poprzednich**, przestrzeń oraz wyposażenie Centrum Paca była udostępniana na potrzeby lokalnej społeczności.** Z możliwości tej skorzystały organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, ale także wspólnoty mieszkańców czy lokalni liderzy, a także. W ten sposób podmioty te współtworzyły Centrum Paca i decydowały o tym, co konkretnie będzie się z nim działo, bazując na zdiagnozowanych przez siebie potrzebach i zasobach. Rezerwacja przestrzeni była wykonywana na podstawie telefonicznego, mailowego lub osobistego zgłoszenia, bez zbędnych formalności. Korzystanie z przestrzeni było jednoznaczne z zaakceptowaniem regulaminu. W wypadku długoterminowej współpracy Centrum Paca podpisywało porozumienie z użytkownikiem przestrzeni, które określało zasady współpracy.

Nie tylko brak opłat, ale także elastyczność i atrakcyjny wygląd przestrzeni Paca 40 był ważnym czynnikiem, dla którego tyle różnych grup decydowało się na korzystanie z niej. **Przestrzeń Centrum została odświeżona i odmalowana dzięki współpracy z Fundacją Kronenberga i Citi Handlowy**- w ramach wolontariatu pracowniczego, jedna z mieszkanek

Grochowa, śpiewająca także w Chórze „Grochów” napisała projekt, dzięki któremu pozyskała środki na zakup farb i materiałów, a następnie zaangażowała ponad 20 osób, które w ramach wolontariatu pracowniczego odmalowały przestrzeń (8 czerwca 2016).

Duża sala szkoleniowa pozwoliła na **organizację dużych eventów o różnorodnych charakterze** (nawet do 140 osób), a mniejsze sale szkoleniowe i kuchnia na dużą różnorodność realizowanych działań. W 2016 r. przestrzeń rezerwowano ponad 83 razy (tyle wpłynęło zgłoszeń przez formularz on-line) a udostępniono ją ponad 50 grupom i organizacjom na działania jednorazowe (np. spotkania, seminaria), cykle zajęć (np. warsztaty, kursy komputerowe) lub długotrwała współpracę (np. porady prawne Stowarzyszenia Monar). Większość wydarzeń organizowanych w ramach udostępniania przestrzeni miała charakter otwarty, mogli w nich brać udział chętni mieszkańcy.

Podmiotami korzystającymi z tej opcji współpracy były zarówno organizacje lokalne jak i \ogólnomiejskie oraz ogólnopolskie, a nawet międzynarodowe. Te pierwsze najczęściej podejmowały długoterminową współpracę i doskonale wpisywały się „społeczność Paca” - brały w nich udział osoby mieszkające w okolicy, grupy i organizacje angażowały się w wydarzenia o charakterze sąsiedzkim i integracyjnym, a także utożsamiały się z tym miejscem (choć nigdy tak silnie, jak grupy, które na Paca się zawiązały). Wydarzenia krótkoterminowe lub jednorazowe były częściej inicjowane przez organizacje ponadlokalne, które szukały miejsca na swoje aktywności i skorzystały z przestrzeni Paca. Wydarzenia jednorazowe miały najczęściej charakter dużego eventu, często odbywającego się w ramach większego wydarzenia (np. Tydzień Weganizmu, Tydzień Godnego Porodu, Z-day) i ich odbiorcami byli głównie pasjonaci danego tematu, którzy przyjechali na Paca (często z innych części warszawy, a nawet Polski) specjalnie po to, by wziąć udział w tym konkretnym wydarzeniu. Natomiast dla mieszkańców była to okazja, aby poznać nowe zjawiska i dowiedzieć się czegoś nowego, i choć byli w mniejszości, na tego typu wydarzeniach można też było spotkać przedstawicieli lokalnej społeczności. Wydarzenia cykliczne najczęściej składały się z kilku spotkań na zadany temat i skierowane były do określonych grup, często spoza społeczności Pragi-Południe i wynikały z określonych potrzeb lokalowych. Jeszcze jedną specyficzna grupą, są podmioty korzystającą z przestrzeni Centrum Paca „ad hoc”, zgodnie z potrzebą chwili – są to np. aktywni sąsiedzi czy streetworkerzy, którzy już wcześniej współpracowali z Centrum Paca i mając zbudowaną relację np. w razie złej pogodny spontanicznie decydują się na skorzystanie z sali, rezerwacji dokonując telefonicznie „na zaraz”.

Wydarzenia jednorazowe:

1. Kolektyw S-Dur- jednodniowa wystawa „Nie zdążysz”
2. Europejski Parlament Młodzieży EYP Poland- Alumni Weekend: warsztaty z organizowania wydarzeń EYP Poland
3.
4. Grupa nieformalna Zeitgeist Movement- konferencja Z-Day
5. Lokalna liderka- wydarzenie w ramach tygodnia Godnego Porodu
6. Stowarzyszenie Przeciw Uzależnieniom- zebranie
7. Federacja Mazovia- zebranie
8. Zarząd Dróg Miejskich- konsultacje społeczne
9. Krystyna Tylkowska- spotkanie poświęcone Stanisławie Przybyszewskiej
10. Stowarzyszenie COTOPAXI
11. Fundacja Pozytywna Praga

12. Liderki ze Szkoły Liderek- Warsztat Dolina Pięciu Zmysłów
13. Mary i Max- wolontariat koleżeński
14. Fundacja Kierunek Rozwój – Szkoła Trenerów
15. Fundacja Elsa - spotkanie
16. Fundacja Atalaya- warsztaty
17. Ladies that UX Warszaw- grupa nieformalna, warsztaty o facylitacji
18. Europejski Parlament Młodzieży
19. Festiwal Dzieci Pragi
20. Fundacja Po Drugie
21. Fundacja Symodo
22. Szkoła Ogrodników Miejskich
23. Grupa teatralna Warszawiaki
24. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci
25. Stowarzyszenie Interwencji Prawnej
26. Fundacja Świat na wyciągniecie ręki- Brave Kids
27. Stowarzyszenie Geografów Polskich- warsztaty dla dzieci
28. Go Responsible- CSR Business Brunch
29. Fundacja Zwalcz Nudę- gra miejska
30. ZHP – spotkanie po-obozowe

Cykle:

31. Otwarte Seminaria Filozoficzno-Psychiatryczne- warsztaty w ramach IV Otwartego Seminarium Filozoficzno-Psychiatryczne
32. Stowarzyszenie Empatia- wydarzenia w ramach Tygodnia Weganizmu
33. Warszawskie Centrum Psychoonkologii – warsztaty dla wolontariuszy
34. Stołeczny Uniwersytet Trzeciego Wieku- warsztaty komputerowe dla seniorów (1 w tygodniu przez 1,5 miesiąca)
35. Fundacja Aktywnej Rehabilitacji FAR- warsztaty dla młodzieży z umiejętności przydatnych w życiu codziennym np. gotowania
36. Fundacja Normalna Przyszłość- seminarium i warsztaty dla osób z niepełnosprawnościami
37. Stowarzyszenie PRO- warsztaty umiejętności psychospołecznych
38. Projekt Spółdzielnia- spotkania i warsztaty dla seniorów z spółdzielni
39. Szlachetna paczka- spotkania dla wolontariuszy
40. Stowarzyszenie United Way Polska- warsztaty edukacji finansowej
41. Fundacja Zaczyn- Festiwal Kompetencji Cyfrowych \

Długoterminowe:

42. Biuro porad obywatelskich- bezpłatne porady prawne dla dłużników mieszkaniowych, obywające się w każdy poniedziałek
43. Fundacja United Way Polska- korepetycje dla dzieci z terenu dzielnicy Praga-Płd (1-2 razy w tygodniu) ; kursy komputerowe dla seniorów (2-4 razy w tygodniu)
44. Szkoła podstawowa nr 72 w Warszawie- udostępnianie przestrzeni na nauczanie indywidualne (4 razy w tygodniu)
45. Ośrodek Pomocy Społecznej- korepetycje (1 w tygodniu)
46. Fundacja Zielone Domy – prowadzenie „Słonecznego Domu”, zajęć dla dzieci i rodziców (1 w tygodniu)
47. Fundacja Gwiazdeczka- spotkania Klubu Seniora (2 razy w tygodniu)
48. Fundacja DomAkton- spotkania dla osób niepełnosprawnych (1 w miesiącu)
49. Grupa integracyjna Efkropka dla osób po kryzysach psychicznych
50. Projekt Spółdzielnia

51. Kooperatywa Edukacji Domowej
52. Wolna Grupa Edukacyjna

Sąsiedzki Ogród na Paca, zrealizowany w 2015 roku w ramach inicjatywy lokalnej w kolejnym roku był dalej rozwijany przez społeczność: odbywałysię w nim odbiory Kooperatywy, zajęcia klubu malucha i rodziców, zajęcia „Szkoły ogrodników miejskich", w upalne dni także zajęcia ruchowe. W ogrodzie stanął też kompostownik, który w przyszłości zostanie zapewne włączony do sieci warszawskich „Otwartych kompostowników". Wszystkie te działania oraz niezwykła uroda społecznego ogrodu zwróciły uwagę jury konkursu „**Warszawa w kwiatach i zieleni"**, które przyznało Ogrodowi na Paca pierwsze miejsce w kategorii „Sąsiedzi".

Grupa seniorek z kolei seniorek, które regularnie spotykają się na Paca 40, złożyło wniosek **Inicjatywa Lokalna „Gimnastyka sposobem na zdrowie i aktywność seniorów",** było zwieńczeniem niemal 4 letniego procesu edukacyjnego i animacyjnego prowadzonego przez animatorki Centrum Paca 40. Grupa ok. 12 seniorek poznała się na Paca 40 podczas zajęć gimnastyki dla seniorów, szybko formując zwartą grupę. Po ok. 1,5 roku Panie zdecydowały się na przeprowadzenie warsztatów kulinarnych i pozyskały minigrant z Paca. Brały aktywny udział w działaniach typu Dni Sąsiada, pisały wnioski do budżetu partycypacyjnego. W 2016 samodzielnie starały się pozyskać finansowanie na kontynuację gimnastyki, rozmawiały z samorządem, przy wsparciu animatorek CAL i Warszawa Lokalnie- napisały inicjatywę lokalną. W ramach jej realizacji (od października do grudnia 2016) 2 razy w tygodniu odbywała się gimnastyka dla seniorów. Inicjatywa będzie kontynuowana w roku 2017.

W kwietniu 2016 roku na zaproszenie firmy Briefly **Paca 40 wzięło udział w akcji „Odkryj Grochów", zorganizowanej z okazji 100-lecia przyłączenia grochowa do Warszawy**. W sobotę 09.04.2016 r. po Grochowie i Kamionku jeździły stare autobusy „ogórki" i zabytkowe Nyski, które przemierzały dzielnicę i przejeżdżały obok najważniejszych punktów, a pasażerowie słuchali opowieści przewodnika. Jedna z tras kończyła się na Paca 40, gdzie uczestnicy brali udział w warsztatach rodzinnych „Życzenia dla Grochowa" . Prace dzieci były potem eksponowane w przestrzeni Paca 40. W warsztacie wzięło udział ok. 50 osób.

100-lecie przyłączenia Grochowa do Warszawy było tez motywem przewodnim „Dnia sąsiada", który odbył się pod hasłem **„Grochowska setka"**. Dzięki zaangażowaniu sąsiadów, partnerów i wolontariuszy z Citi Handlowy było to różnorodne, bogate święto podczas którego dobywały się różnorodne warsztaty, spotkania, koncerty, pokazy oraz rodzinne konkurencje sportowe. Przeprowadzono także konkurs na najlepszą grochowską grochówkę- wzięli w nim udział sami mieszkańcy (w ciągu imprezy ugotowali 50 litrów grochówki!) oraz lokalne przedsiębiorstwa gastronomiczne. W imprezie wzięło udział ok. 150 osób.

Na początku roku (22.01.2016) odbyła się **konferencja współorganizowana studentów I roku w Instytucie Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji**. Studenci brali udział w warsztatach dotyczących animacji społecznej, które później pomogły im w wyborze odpowiedniej ścieżki kształcenia (np. kierunek rewitalizacja). Wzięło w niej udział ok. 60 osób.

Formuła dużych wydarzeń organizowanych przez i dla studentów w toku realizacji projektu wyewoluowała w stronę bardziej kameralnych spotkań (ok 10 osób), dostosowanych do możliwości i potrzeb konkretnych grup studentów. Odbyło się 6 spotkań w formule wizyty studyjnej, na której studenci poznawali tematykę innowacji społecznych w praktyce. Byli to studenci Uniwersytetu

warszawskiego, Akademii Pedagogiki Specjalnej, Uniwersytetu SWPS i Szkoły Pedagogicznej im. Korczaka. W sumie wzięło w nich udział ok. 80 osób.

Studenci UW i Politechniki Warszawskiej zorganizowali cykl działań wokół ronda Wiatraczna, które na początku roku zaczęło dynamicznie zmieniać swój charakter- wyburzony został Uniwersam Grochów, a zaczęła się budowa apartamentowca. W spotkaniach i konsultacjach przez nich zorganizowanych wzięło udział ok. 32 osoby.

Studenci kierunków psychologicznych i filozofii UW organizowali także na Paca „Otwarte seminaria Filozoficzno-Psychologiczne" (warsztaty i konferencje), w których wzięło udział 38 osób.

01.12.2016 Centrum PACA po raz czwarty w historii Dzielnicy współorganizowało **Dzielnicowy Dzień Wolontariusza.** Była to kolejna okazja, by zintegrować środowisko wolontariuszy, podziękować im za ciężką pracę. W ramach tego wydarzenia odbyły się warsztaty, podczas których można było poznać działające na terenie dzielnicy organizacje. Największe zainteresowanie wzbudziły nagrody dla 24 Wyróżnionych Wolontariuszy, wręczone przez Zastępcę Burmistrza Dzielnicy Praga-Południe Piotra Żbikowskiego. W programie wydarzenia znalazły miejsce także działania artystyczne, warsztaty rękodzieła czy warsztaty ruchowe. Uroczystość uświetnił koncert uczniów lokalnych szkół. Organizatorami czwartego Dzielnicowego Dnia Wolontariusza byli: Urząd Dzielnicy Praga-Południe m.st. Warszawy, Ośrodek Pomocy Społecznej Dzielnicy Praga-Południe, Centrum Promocji Kultury w Dzielnicy Praga-Południe; Stowarzyszenie Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL, Fundacja Zwalcz Nudę, Szkoła Podstawowa nr 120 z Oddziałami Integracyjnymi im. Pułków Piechoty „Dzieci Warszawy", Szkoła Podstawowa nr 163 im. Batalionu „Zośka", Gimnazjum Nr 20 im. Bohaterów Olszynki Grochowskiej, Gimnazjum nr 23 im. Ireny Sendlerowej, IV Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza, Zespół Szkół Nr 12 im. Olimpijczyków Polskich. Całości patronował Burmistrz Dzielnicy Praga-Południe.

Z przestrzeni centrum Społecznego Paca korzystało wiele **organizacji pozarządowych w ramach współpracy jednorazowej, cyklicznej lub stałej.** Cel zwiększenia aktywności organizacji pozarządowych i ich zaangażowania w sprawy lokalne został osiągnięty.

Na tle innych organizacji i grup wyróżnia się szczególnie organizacja o charakterze wspólnoty wyznaniowej- Kościół Chrześcijan Wiary Ewangelickiej, zbór w Warszawie, który ma jest szczególnie nastawiony na działania lokalne i ma siedzibę ok. 10 min spacerem od Centrum Społecznego Paca. Członkowie wspólnoty wspólnie zdecydowali, że korzystając ze swoich zasobów (są wśród nich terapeuci, psychologowie, pracownicy socjalni) zorganizują otwarte seminaria na temat rodziny. Wydarzenia te (1.10; 29.10 i 03.12) charakteryzowały się wysokim poziomem merytorycznym i organizacyjnym i cieszyły się dużym powodzeniem wśród członków lokalnej społeczności (w sumie wzięło udział ok. 110 osób).

Na początku roku Stowarzyszenie Empatia zorganizowało na Paca 40 2 wydarzenia w ramach tygodnia Weganizmu, które promowały weganizm jako styl życia charakteryzujący się empatią i uważnością. Wzięło w nich udział ok. 100 osób.

Fundacja „Normalna Przyszłość", mająca siedzibę na Grochowie i pracująca osobami niepełnosprawnymi, zorganizowałam na Paca 40 konferencje „Kruszymy mury", dotycząca aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami (13 osób), która stała się początkiem stałej współpracy.

W 2016 roku Paca 40 ponownie zostało też **ambasadorem projektu regrantingowego FIO - Mazowsze Lokalnie**, promując program i pomagając w dotarciu do lokalnych liderów i

grup nieformalnych. Zorganizowane zostały 2 spotkania informacyjne (wzięło w nich udział koło 20 osób) oraz indywidulane konsultacje wniosków. Z najbliższego kręgu Centrum zostało złożonych 5 wniosków, z czego 2 dostały dofinansowanie- pierwszym był projekt nieformalnej grupy Psiarze Paca, a drugi grupy samopomocowej kobiet doświadczających przemocy. Projekt grupy Miłośników Psów otrzymał dofinansowanie. Tak o nim piszą sami realizatorzy: „Celem projektu „PSIA KUPA – wchodzi my w to?" było wspólne odnalezienie sposobu na edukację mieszkańców Pragi Południe w temacie Psiej Kupy i zachęcenie posiadaczy psów do regularnego sprzątania po nich. Zrealizowaliśmy działania tj.: 1. Przygotowanie do edukacji związanej z regularnym sprzątaniem po psach w dzielnicy, czyli: - zebraliśmy opinie na temat problemu Psiej Kupy (rozmowy, ankiety) - opracowaliśmy 8 wzorów plansz edukacyjnych, 3 wzory ulotek i 3 wzory plakatów z wolontariuszami i przedszkolakami - zamieściliśmy informacje o projekcie w prasie, mediach społecznościowych, radio (audycja w RDC), TV (udział w TVP2 „Pytanie na śniadanie") - zakupiliśmy akcesoria dbające o nasze środowisko, np. woreczki biodegradowalne na Psią Kupę, czy wygodne pojemniki na woreczki tzw. kosteczki, które można przypiąć do smyczy. 2: Podczas realizacji projektu wypracowywaliśmy sposoby na codzienną edukację mieszkańców jako kontynuacja „Debaty o Psiej Kupie". Niemal codzienne spotkania z mieszkańcami, debaty osiedlowe i działania edukacyjne np. rozwieszanie ulotek, plansz i plakatów edukacyjnych w parkach, aptekach, u weterynarzy, w sklepach na terenie dzielnicy, w siedzibie CAL. Zorganizowaliśmy spotkanie dla najmłodszych m.in. w Przedszkolu Misia Czarodzieja, podczas którego edukowaliśmy o Psiej Kupie, malowaliśmy prace, zachęcaliśmy do sprzątania i czytaliśmy wspólnie książeczki o psach. W siedzibie CAL udostępniliśmy wystawę prac przedszkolaków na temat Psiej Kupy. Działanie 3: Zorganizowaliśmy dwa Psie Pikniki, gdzie razem z mieszkańcami debatowaliśmy i edukowaliśmy o Psiej Kupie. Wszystko po to by przyciągnąć uwagę przechodniów i by z ciekawości przyłączyli się do nas inni mieszkańcy ze swoimi psami i rodzinami. Przygotowaliśmy samodzielnie zdrową lemoniadę na I piknik i rozgrzewającą herbatę na II piknik. Proponowaliśmy świeże owoce i samodzielnie upieczone ciasto. Psiakom rozdawaliśmy smakołyki, bawiliśmy się z nimi bezpiecznie na wybiegu. Dzieci kredą malowały pieski na chodniku. Nasz pomysł na pewno był i jest potrzebny dla naszej dzielnicy i wszystkich mieszkańców – małych i dużych, posiadających psy, którzy jeszcze nie sprzątają po swoich pupilach, jak i dla mieszkańców bez psów, którzy pragną patrzeć na czyste trawniki, wypoczywać w estetycznych parkach i chodzić po błyszczących chodnikach. Wspólnymi siłami dążyliśmy do tego by każdy usłyszał i zaangażował się w projekt „PSIA KUPA – wchodzimy w to". Wiemy że osiągnęliśmy sukces, bo widzimy sprzątających po psach i nasze zakupione i rozdane kosteczki na psie woreczki, które dyndają wesoło przy smyczach. Poprzez realizację projektu aktywizowaliśmy społeczność lokalną mieszkańców dzielnicy, na rzecz dobra wspólnego jakim jest wolność od Psiej Kupy. Pobudzanie lokalnej społeczności do działania przyczyniło się m.in. do ocieplenia stosunków między mieszkańcami, wzajemnego edukowania się, co widoczne jest jako trwała zmiana w naszym najbliższym otoczeniu."

Działania na terenie objętym ZRP w 2016 roku opierały się na zbudowaniu sieci współpracy między podmiotami działającymi lokalnie. Do współpracy zaproszone będą instytucje zaangażowane w realizację Zintegrowanego Programu Rewitalizacji. Sieć zaczęły być zbudowania na podstawie wewnętrznej diagnozy, która wskazała aktywne podmioty

W każdej z 3 dzielnic (Targówek, Praga-Południe, Praga Północ) podmioty sieci współpracy tworzyły struktury partnerskie, animowane przez animatora ds. rewitalizacji.

Podmioty dokonywały diagnozy potrzeb i zasobów lokalnych, ewaluowały działania, będą ambasadorami działań oraz pośredniczyły w kontaktach z lokalnymi społecznościami oraz podejmowały działania na jej rzecz i pracowały nad systemowymi rozwiązaniami dla rozwoju

społeczności lokalnej. Dzięki zaangażowaniu w działania liderów i aktywnych w środowiskach lokalnych aktorów, realne oddziaływanie tych działań było znacznie szersze- szacujemy, że na 3000 osób.

W sieci znalazły się w 2016 roku 33 podmioty:

1. Klub Sąsiada Skaryszewska
2. Fundacja Polska Bez Barier
3. OPS Praga-Południe
4. OPS Praga-Północ
5. Urząd dzielnicy Targówek
6. Rada Osiedla Targówek Fabryczny
7. Rada Osiedla Kamionek
8. Instytut Rozwoju Miast
9. Ta szansa/gignant
10. Stowarzyszenie Otwarte Drzwi
11. Inicjatywa Praska
12. Fundacja Scena Lubelska
13. Kooperatywa Grochowska
14. Fundacja Rodzinna
15. Fundacja Druga Strona Lustra
16. Nasz Klub
17. Café Sąsiad
18. PSM "Michałów"
19. Napraw sobie miasto
20. RWS Praga
21. Kamionek Milowy SWPS
22. Towarzystwo Przyjaciół Pragi
23. Stowarzyszenie Q Zmianom
24. Stowarzyszenie O! Praga
25. Stowarzyszenie Świat Dziecka
26. Fundacja Na Dobre
27. Nieformalna Grupa Artystyczna Pracownia Przemian
28. Polskie Stowarzyszenie Coachingu i Rozwoju
29. Stowarzyszenie SPOZA
30. Stowarzyszenie Mieszkańców Obrony Tykocińskiej
31. CCC Klub
32. Stowarzyszenie Rola Bola
33. Stowarzyszenie Semprer FIdelis Respublica

We wszystkich spotkaniach sieci (w tym w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych i poradnictwie OSL) wzięło udział 219 osób.

W ramach sieci współpracy były prowadzone działania edukacyjne dotyczące wykorzystywania narzędzi współpracy mieszkańców i Miasta Stołecznego Warszawy, m.in. inicjatywy lokalnej, konsultacji społecznych, budżetu partycypacyjnego. Spotkania te były ściśle powiązane z promocja minigrantów na terenie objętym ZPR. Odbyło się 9 spotkań, w których wzięło udział 55 osób.

Minigraty, czyli finansowe oraz merytoryczne wsparcie realizacji projektów lokalnych zgłaszanych przez mieszkańców dedykowane były działaniom animacyjnym i aktywizującym skierowanym dla obszaru kryzysowego. Wybrane do realizacji projekty nie mogły mieć charakteru komercyjnego a od uczestników działań nie mogły być pobierane opłaty.

Oprócz finansowego wsparcia, minigranty były swoistym cyklem edukacyjnym - od spotkań informacyjnych, przez warsztaty, wsparcie animatora w trakcie planowania, pisania, realizacji aż do rozliczania projektu. Wsparcie merytoryczne służyło zwiększeniu oddziaływania projektu na lokalną społeczność i przygotowywało realizatorów do sięgania po inne formy finansowego wsparcia projektów, nie tylko na poziomie wypełniania wniosku i wydatkowania środków, ale także pracy metodą projektu, lokalnej promocji i modelu animacji lokalnej opartej na zasobach. Było to wsparcie dla początkujących działaczy lokalnych, które pozwoliło na wyselekcjonowanie oddolnych, wartościowych inicjatyw od projektów pisanych wyłącznie dla pozyskania środków finansowych. Wsparciem dla realizatorów projektów był animator ds. rewitalizacji oraz partnerzy z sieci współpracy i lokalnych struktur partnerskich w 3 dzielnicach.

O minigranty mógł ubiegać się każdy- organizacja pozarządowa, grupa nieformalna, osoba indywidualna. Raz na kwartał obywał się nabór projektów, które były być zrealizowane w ciągu kolejnego kwartału. Wnioskodawcy opisywali pomysł na prostej fiszce projektowej, która zawierała wszystkie elementy wniosku o dotację. Wsparcie nie miało cech regrantingu, obywało się na zasadzie fakturowania towarów na Stowarzyszenie CAL. Wsparcie nie było przeznaczane na koszty osobowe, jedynie na materiały niezbędne do przeprowadzenia działań, tak aby nie była to forma atrakcyjna dla „łowców grantów".
Nabór wniosków do konkursu minigrantowego odbywał się mniej więcej raz na kwartał, dostępna pula środków to 2500zł w każdej z rewitalizowanych dzielnic (Praga Płd; Praga Płn i Targówek) dofinansowywane były projekty o wartości między 500 a 2500 zł. Komisja konkursowa (w której zasiadali m.in. przedstawiciele Centrum Komunikacji Społecznej, Instytutu Rozwoju Miast, CAL, animator ds. rewitalizacji) oceniała projekty zgodnie z kartką oceny, a następnie rekomendowała projekty do dofinansowania.

Zespół projektu

Agata Gajda – koordynatorka działań animacyjnych
Anita Sochacka - Melon – manager Centrum Społecznego PACA
Sylwia Wnorowska – animatorka
Paulina Wróbel - animatorka

2) Ruch sąsiedzki

Stowarzyszenie CAL realizowało w 2016 r. działania animujące i wspierające aktywność sąsiedzką, które skupione było w trzech głównych aktywnościach:

a. Warszawski Dzień Sąsiada 2016

W okresie od maja do czerwca 2016 **realizowanych zostało 61 inicjatyw sąsiedzkich**. Finał WDS odbył się 18 czerwca, jednak wiele sąsiedztw organizowało swoje wydarzenia sąsiedzkie w innych terminach. Najczęstszą formą obchodów Dnia Sąsiada było spotkanie na podwórku, wspólny poczęstunek oraz gry i zabawy dla dzieci. W akcje włączyły się różnego rodzaje podmioty: wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, szkoły, ośrodki kultury, organizacje pozarządowe, klubokawiarnia, a także grupy nieformalne mieszkańców. W sąsiedzkich wydarzeniach brało udział od kilkunastu do nawet 100 osób, średnio w inicjatywie udział brało około 40 osób (część spotkań odbywała się w kameralnym gronie kilkunastoosobowym, za to niektóre pikniki zgromadziły po kilkaset uczestników). 30 czerwca 2016 odbyło się spotkanie podsumowujące akcję w Warszawie, w której udział wzięli organizatorzy inicjatyw. Spotkanie miało charakter ewaluacji i wymiany doświadczeń między organizatorami. Poza tym przeprowadzona została ewaluacyjna ankieta internetowa. Ponad 75% organizatorów stwierdziło, że ich inicjatywa była bardzo lub w pełni udana, a koło 50% organizatorów stwierdziło, że stosunki sąsiedzkie uległy zmianie po przeprowadzeniu Dnia Sąsiada.

Dla zgłoszonych sąsiedztw przygotowane zostało **50 Niezbędników Sąsiedzkich dla organizatorów Dnia Sąsiada**, czyli pakietów startowych - o przydzieleniu pakietu decydowała kolejność zgłoszeń. W skład pakietów wchodziły m.in. plakaty do samodzielnego wypełnienia w formacie A3 (dostępne także w wersji elektronicznej), pocztówki, kubeczki, torby ekologiczne, chorągiewki, zawieszki na drzwi, balony oraz farbki do malowania twarzy.

Bieżącego wsparcia merytorycznego organizatorom inicjatyw sąsiedzkich udzielała Animatorka ds. wspierania środowisk sąsiedzkich (kontakt mailowy, osobisty, telefoniczny). Do wsparcia działań w ramach Warszawskiego Dnia Sąsiada zgłosiło się troje wolontariuszy, którzy aktywnie uczestniczyli w inicjatywach organizowanych przez mieszkańców. Wolontariusze przygotowywali relacje oraz dokumentację zdjęciową z odwiedzanych wydarzeń. Dokumentacja fotograficzna znajduje się na profilu Facebook Q-Ruchu Sąsiedzkiego w albumie „Warszawski Dzień Sąsiada 2016”: http://goo.gl/gWuOCF

b. **Podwórkowa Gwiazdka 2016**

W 2016 r. zarejestrowanych zostało 45 sąsiedztw, z czego **zostały zrealizowano 43 inicjatywy sąsiedzkie**. W ramach Podwórkowych Gwiazdek odbywały się różne spotkania

sąsiedzkie od kameralnych spotkań dekorowania choinki i robienia ozdób świątecznych, po większe wydarzenia lokalne, festyny czy kiermasze rękodzieła i lokalnych firm. W akcje włączyły się różnego rodzaje podmioty: wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, szkoły, ośrodki kultury, organizacje pozarządowe, klubokawiarnie, a także grupy nieformalne mieszkańców. Średnio w wydarzeniach brało udział około 35 osób (od kilku podczas mniejszych spotkań do nawet 500 podczas Festynu w Wesołej)..

Przygotowane zostały **30 Niezbędników Sąsiedzkich dla organizatorów Podwórkowych Gwiazdek**, czyli pakietów startowych dla sąsiedztw zgłoszonych do udziału akcji. O przydzieleniu pakietu decydowała kolejność zgłoszeń. W skład pakietu wchodziły: torby ekologiczne, plakaty do samodzielnego wypełnienia w formacie A3 (dostępne także w formie elektronicznej), naklejki na imiona, kartki pocztowe, foremki do ciastek, sztuczny śnieg, farba, brokat, markery.

Bieżącego wsparcia merytorycznego organizatorom inicjatyw sąsiedzkich udzielała Animatorka ds. wspierania środowisk sąsiedzkich (kontakt mailowy, osobisty, telefoniczny) Poza tym dwoje wolontariuszy aktywnie uczestniczyło w inicjatywach organizowanych przez mieszkańców i przygotowywało relacje oraz zrobiło foto reportaże z wydarzeń, jeden wolontariusz wspierał także działania promocyjne Podwórkowej Gwiazdki. Dokumentacja fotograficzna akcji znajduje się na profilu Facebook Q-Ruchu Sąsiedzkiego w albumie „Podwórkowa Gwiazdka 2016”: https://goo.gl/YqvUtJ

c. Warsztaty Akademii Inicjatyw Sąsiedzkich

Nabór do Akademii Inicjatyw Sąsiedzkich rozpoczął się 12.08.2016 i trwał do 10.09.2016 za pomocą formularza on-line, w którym znajdowały się m.in. pytania o dotychczasowe doświadczenia pracy lokalnej, motywację do udziału oraz oczekiwania względem szkolenia. W sumie zgłosiło się 51 osób, z czego do udziału w warsztatach na podstawie przesłanych zgłoszeń zakwalifikowane zostały 34 osoby.

W ramach Akademii Inicjatyw Sąsiedzkich 2016 prowadzone były dwie ścieżki edukacyjne w zależności od posiadanego doświadczenia i specyfiki działania uczestników:

- Dla mieszkanek i mieszkańców Warszawy oraz przedstawicieli nieformalnych grup sąsiedzkich i obywatelskich działających na terenie Warszawy. Wśród uczestników byli mieszkańcy i przedstawiciele grup sąsiedzkich z Woli, Targówka, Włoch, Białołęki, Pragi-Północ, Bielan, Śródmieścia.
- Dla przedstawicieli lokalnych NGO, lokalnych instytucji publicznych, ruchów miejskich działających na terenie Warszawy, a także formalnych i nieformalnych animatorów miejsc aktywności lokalnej. Wśród uczestników byli przedstawiciele MAL m.in. Praskiej Światoteki, Piaskownicy, Klubu Osiedlowego „Surma”, Klubu "Przy Lasku", Towarzystwa Przyjaciół Dzieci - Wola, Stowarzyszenia Sąsiedzi dla Wesołej, Stowarzyszenia Q-Zmianom, inicjatywy Koło Gospodyń Miejskich oraz portalu go-local.

W sumie przeprowadzone zostało 10 pięciogodzinnych warsztatów (po 5 warsztatów na każdą ścieżkę).

Tematyka warsztatów:
1. Ja w moim sąsiedztwie - specyfika pracy sąsiedzkiego animatora
2. Diagnoza zasobów i potrzeb sąsiedztwa - moi sąsiedzi czyli kto?
3. Mobilizowanie ludzi do działania - role pełnione w zespole
4. Sieci lokalnej współpracy - budowanie sieci sąsiedzkiej współpracy
5. Od pomysłu do projektu - działania sąsiedzkie i zmiana w społeczności

3) Inkubator Inicjatywy Lokalnej

Stowarzyszenie CAL prowadziło w 2016 r wsparcie dla mieszkańców Warszawy w postaci Inkubatora Inicjatywy Lokalnej w ramach którego udzielano konsultacji dla wnioskodawców inicjatywy lokalnej: od etapu pomysłu po realizację projektu. W sumie informacji o tym narzędziu oraz konsultacji dotyczących inicjatywy lokalnej udzielono 31 osobom indywidualnym oraz 8 grupom nieformalnym mieszkańców lub działaczy społecznych (m.in. grupa Seniorek z Paca 40, seniorzy związani z Fundacją United Way, pedagodzy i dzieci z projektu „Partnerstwo Dla Dzieci Pragi-Południe 2.0", grupa kobiet z Wawra, grupa mieszkańców z Kolonii Wawelberga, mieszkańcy z okolic Młynarskiej 35a oraz uczestnicy Szkoły Ogrodników Miejskich na Jazdowie). Konsultacji w Inkubatorze udzielało 3 animatorów CAL przeszkolonych przez CKS z zakresu narzędzi współpracy m.st. Warszawy z mieszkańcami.

Wsparcie w Inkubatorze w zależności od potrzeb klientów miało charakter długofalowego mentoringu dla wnioskodawców danej inicjatywy (od etapu konceptualizacji pomysłu po realizację inicjatywy) lub pojedynczych konsultacji dla osób zainteresowanych przeprowadzeniem inicjatywy lokalnej w swojej społeczności na temat konkretnego zagadnienia związanego z procesem inicjatywy lokalnej (np. informacje ogólne o inicjatywie lokalnym jako narzędziu finansowaniu działań lokalnych, wsparcie w zakresie angażowania sąsiadów w daną inicjatywę, konsultacje budżetu planowanej inicjatywy, konsultacje poprawności składanego wniosku, wsparcie w kontakcie z Urzędem m.st. Warszawy). Konsultacje odbywały się drogą telefoniczną, mailową, a przede wszystkim w formie spotkań z osobami zainteresowanymi.

W związku z udzielonym wsparciem w ramach Inkubatora w 2016 roku zostały złożonych 7 inicjatyw lokalnych:
„Gimnastyka sposobem na zdrowie i aktywność seniorów" – złożona przez grupę seniorek z Paca 40 w dn. 14.07.2016 do Urzędu Dzielnicy Praga-Południe.

„Rewitalizacja podwórka na Karczewskiej 31/33" – złożona przez mieszkańców ulicy Karczewskiej w październiku do Urzędzie Dzielnicy Praga-Południe.

„Ogródek sąsiedzki przy Lasku Brzozowym 2" – złożona przez mieszkańców Spółdzielni Mieszkaniowej „Przy Lasku" w dn. 8.09.2016 do Urzędu Dzielnicy Ursynów.

„Bąbel – Muranowski Klub Malucha” – złożona przez mieszkańców związanych z Fundacją Jeden Muranów na ul. Miłej 22

„***Muranowskie Gierki***” - złożona przez mieszkańców związanych z Fundacją Jeden Muranów na ul. Miłej 22

„***Sąsiedzka Włochowska Gwiazdka***” - złożona 17.10.2016 r. do Urzędu Dzielnicy Włochy.

Społecznościowy Ogródek Sąsiedzki na Skwerze "Sierpnia 1944” –

4) Warszawskie Laboratorium Innowacji Lokalnych

W 2016 r rozpoczęło prace Warszawskie Laboratorium Innowacji Lokalnych W jego ramach przeprowadzono 4 sesje (otwarte seminaria)**:**

- ***Sektor społecznościowy w działaniu***

Seminarium poświęcone było inicjatywom sektora społecznościowego, wyróżniającymi się swobodą działania wynikającą z konieczności szybkiego reagowania na pojawiające się czy zgłaszane potrzeby, elastyczne podejście do ograniczeń środowiska zewnętrznego. Seminarium miało na celu spojrzenie na wzajemne oddziaływanie sektora społecznościowego, sektora pozarządowego oraz strony publicznej. Wśród panelistów seminarium byli przedstawiciele inicjatyw sektora społecznościowego, organizacji pozarządowych wspierających takie inicjatywy, ekspertów akademickich oraz urzędu m.st. Warszawy.

- ***Sąsiedztwa, które ożywiają miasto: aktywni mieszkańcy i mieszkanki, aktywne instytucje***

Seminarium skupione było wokół tematyki aktywności sąsiedzkiej inicjowanej przez różnego rodzaju podmioty (grupy nieformalne, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne) oraz specyfiki sąsiedztwa jako przestrzeni do aktywności obywatelskiej. Podczas seminarium zaprezentowane zostały dobre praktyki działań lokalnych realizowanych przez absolwentów tegorocznej Akademii Inicjatyw Sąsiedzkich m.in. inicjatywa Skwer Sierpnia 1944, inicjatywy Stowarzyszenia Sąsiedzi dla Wesołej oraz projekty Praskiej Światoteki. Pod koniec seminarium odbyły się dyskusje problemowe na temat roli mieszkańca / instytucji / ngo jako animatora lokalnego, prowadzone przez ekspertów specjalizujących się w danych tematach.

- ***(Proto)instytucje społecznościowe – przejawy i formy deinstytucjonalizacji aktywności obywatelskiej i społecznej***

Semimarium poświęcone było procesowideinstytucjonalizacji inicjatyw społeczno-obywatelskich, określanych mianem "inicjatyw społecznościowych". Podczas seminarium prowadzona była analiza obszaru niesformalizowanych przejawów aktywności społecznej z perspektywy instytucjonalnej oraz dyskusja na temat różnych aspektów procesów (de)instytucjonalizacji.

- ***Wspólnotowy wymiar polityki mieszkaniowej w Warszawie***

Seminarium poświęcone było zagadnieniu powiązania polityki mieszkaniowej z życiem społeczności sąsiedzkich. Celem spotkania było uchwycenie kluczowe związków pomiędzy budowaniem i remontowaniem kamienic a odbudowaniem wspólnot lokalnych. Podczas seminarium odbyła się także dyskusja na temat tego, co oznacza dziś „wspólnota mieszkaniowa". W seminarium udział wzięli przedstawiciele urzędów m.st. Warszawy zajmujący się programem aktywności lokalnej oraz polityki mieszkaniowej, aktywiści miejscy, a także eksperci ds. rewitalizacji.

W ramach Warszawskiego Laboratorium Innowacji Lokalnych opracowano 10 studiów przypadku aktywności lokalnych o charakterze spolecznosciowym:

Perspektywa terytorialna i społecznościowa w działaniach Dzielnicy Wola

Kluczową przestrzenią do wspierania społecznej i obywatelskiej aktywności są struktury samorządu dzielnic, w których obserwujemy kształtowanie się nowego podejście do partycypacji i polityki społecznej. Polega ono diagnozowaniu problemów i zasobów społecznych bezpośrednio na poziomie społeczności lokalnych - po to by następnie uruchamiać programy/interwencje oparte o aktywne współuczestnictwo mieszkańców. Przestrzeń pomiędzy strukturą dzielnicy a osiedla/ulicy staje się więc ważna w działaniach samorządu. To tam uruchamiane są nowe instytucje (np. domy sąsiedzkie) i innowacyjne projekty społeczne. Studium przypadku Dzielnicy Wola, której władze są bardzo dynamicznie inicjują działania we wspólnotach lokalnych, pomoże rozpoznać ten społecznościowy mechanizm polityki społecznej

Aktywiści we wspólnocie lokalnej

Analiza stanowi wprowadzenie do opisu roli jaką odgrywają społecznicy, liderzy i aktywiści w inicjowaniu działań oraz budowaniu lokalnych wspólnot w Warszawie. Na podstawie wywiadów, debat oraz obserwacji (zebranych w opisy przypadków) ukazane są przyjmowane wartości, motywacje, sposoby angażowania się i współpracy. Wypowiedzi osób zostają zestawione z prowadzonymi działaniami oraz ich osobistymi refleksjami. Wywiady opisują m.in. działania grupy nieformalnej Troll Team (wywiad z Maciejem Berezwoskim) oraz inicjatywy grupa rekonstruktorek historycznych Bluszcz (wywiad z Moniką Zarębską). W studium poszukuje się odpowiedzi na pytania o mechanizmy powstawania oddolnych inicjatyw, powstawania innowacji społecznych w mieście oraz pokazuje źródła społecznej energii. Szczególnym obszarem refleksji w tekście jest próba analizy sposobów wspierania działań oddolnych w ramach lokalnej polityki publicznej (lub na jej maginesie) i przyjętych strategii miejskich.

Ogród sąsiedzki – miejsce które skupia ludzi

Ogród społecznościowy to miejsce i idea skupiająca ludzi o pragnących we wspólnym działaniu tworzyć atrakcyjną przestrzeń ogrodową. Z jednej strony pozwalają wykorzystać nieużytki, tereny zaniedbane z drugiej są formą aktywizacji mieszkańców sprzyjającą edukacji i integracji społecznej. Tworzenie i utrzymanie ogrodu wzmacnia relacje sąsiedzkie, zwiększa poczucie odpowiedzialności za najbliższe otoczenie i co ważne łączy we wspólnym

działaniu ludzi w różnym wieku. Tego typu aktywność łączy się też z promocją zdrowego i ekologicznego trybu życia. Ogrody społecznościowe są też dobrą okazja do stosowania inicjatywy lokalnej. Studium przypadku zostało opracowane na podstawie praktyk na Paca 40, Pixi na Rakowcu i Jazdowie.

Partnerstwo lokalne

Studium przypadku ukazuje mechanizm działania, a przede wszystkim proces wspierania działań partnerstwa lokalnego na przykładzie Sielc i Ochoty. Badanie przygląda się funkcjonowaniu dojrzałych grup partnerskich w Warszawie, które mają wiele osiągnięć ale stoją
przed wyzwaniem podtrzymania swojej aktywności, nadania im nowych sensów. Zagadnienia te są opowiadane z perspektywy animatora wspierającego partnerstwo. Studium stara się dostarczyć wiedzy przydatnej animatorom nowozakładanych warszawskich partnerstw, które z pewnością są podstawowym mechanizmem rozwoju wspólnot lokalnych.

Jazdów – zarządzanie społecznościowe

Studium przypadku warszawskiego fenomenu społecznościowemu jakim jest inicjatywa/partnerstwo/środowiska skupione wokół osiedla domków fińskich na Jazdowie. Działania tego środowiska już wielokrotnie przecierały szlak dla wypracowania różnych rozwiązań w kontaktach obywatele- samorząd. studium podejmuje zagadnienie samoorganizacji społeczności Jazdowa, które osiągnęło wiele sukcesów w swych działaniach a teraz stoi przed wyzwaniem bycia „gospodarzem terenu". Zmierzając się z tym zagadnieniem wypracowuje unikalne zasady partycypacji które można określić jako zarzadzanie społecznościowe. Analiza prowadzona jest z dwóch perspektywy: zaangażowanego lidera i doświadczonego animatora-doradcy.

Animacja osiedlowa – nowa rola instytucji kultury

Badanie dotyczyło interwencji animacyjnej prowadzonej w ramach Laboratorium Projektów na Osiedlu Przyjaźń i w okolicach Fortu Bema. Przedstawia proces wyłaniania metodyki animacji społecznej realizowanej przez placówkę kultury (Osiedle Przyjaźń), a następnie jej zastosowanie na kolejnym obszarze (Fort Bema). Analiza prowadzona jest z perspektywy refleksyjnego praktyka, który włącza się debatę w jaki sposób animator społeczny działający w ramach instytucji kultury może wpływać na budowanie relacji z mieszkańcami, a jednocześnie na zmienia samą instytucję i animatora. Efektem wszechstronna analiza metodyki animacji osiedlowej.

Sąsiedzi

badanie stara się uchwycić ewolucję pracy z sąsiadami, która od kilku lat rozwijana się w Warszawie. Analiza dotyczy trzech perspektyw: animacji sąsiedzkiej widzianej z perspektywy lidera/animatora, z perspektywy uczestnika oraz jako elementu programu publicznego. Badania towarzyszą akcjom sąsiedzkim (Podwórkowa Gwiazdka, Dzień Sąsiada) , a także dyskusjom na temat sensu tego typu aktywności. Celem jest uchwycenie sensów jakie nadają tej aktywności mieszkańcy i animatorzy.

Kooperatywa – fenomen skutecznej współpracy społecznościowej

Badanie dotyczy kooperatywy spożywczej będącej przykładem działania społecznościowego, w którym działają osoby, których motywacje wiążą się z chęcią zapewnienia sobie zdrowej żywności, ale także – co podkreślają - zmiany społecznej (na przykład poprawy bytu drobnych rolników, działania na rzecz ekologii czy ocalenia tradycji kulinarnych). Kooperatywy spożywcze wpisują się w nurt odnowy tradycji polskiej kooperatywistycznej i są ciekawym fenomenem współpracy jednocześnie efektywnej jak i ideowej. Badanie odsłania metodykę funkcjonowania kooperatywy z perspektywy jej animatorki. Skupia się na zjawisku kooperacji społecznościowej mając na uwadze możliwość zastosowania tej sttartegii w innych działaniach obywatelskich czy społecznych.

Animacja Podwórkowa - metodyka zmiany

Animacja społeczna może przyjmować różne formy, dotyczyć różnorakich obszarów tematycznych i terytorialnych. Jedną z ciekawych form – interesujących zwłaszcza z perspektywy rewitalizacji – jest animacja podwórkowa. Badaniem objęto działania na „podwórkach tematycznych" realizowanych w ramach Lokalnego Systemu Wsparcia na Pradze Południe. Mamy tam do czynienia z zastosowaniem podwórkowych działań animacyjnych do systemowej profilaktyki wśród dzieci i młodzieży. Badanie ma charakter superwizji pracy animacyjnej której efektem jest metodyczne opisanie procesu animacyjnego.

Praskie partnerstwo pedagogiczno-teatralne\ przestrzeń profilaktyki

Badanie dotyczy projektu „Praskie partnerstwo pedagogiczno-teatralne" realizowanemu w 2016 r przez Teatr Baj i Partnerów (Fundacja Pozytywna Praga, Gimnazjum nr 31 z Oddziałami Integracyjnymi im. Rotmistrza Witolda Pileckiego, Ośrodek Pomocy Społecznej Dzielnicy Targówek m.st. Warszawy, Szkoła Podstawowa nr 73, Szkoła Podstawowa nr 258, Stowarzyszenie CAL, Stowarzyszenie Praktyków Dramy STOP-KLATKA, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Oddział Praga-Północ). Badanie analizuje z perspektywy uczestnika partnerstwa proces tworzenia platformy dialogu – rozumianej jako spotkanie we wspólnej pracy, do której każdy wnosi swoje doświadczenie, metody i „narzędzia", którymi pracuje na co dzień. Przestrzenią dialogu (spotkania) jest warszawska Praga – instytucje, placówki, organizacje.

5) Partnerstwo dla Dzieci Pragi Południe 2.0

Celem projektu jest wyrównywanie szans edukacyjnych oraz społecznych dzieci i młodzieży w wieku 6-18 lat zamieszkujących dzielnicę Praga Południe. Bazując na doświadczeniu z poprzednich lat zakładamy poprawę ocen i frekwencji szkolnej, kompetencji społecznych dzieci i młodzieży, a także ich rodzin, przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom i zachowaniom wśród dzieci i młodzieży, jakimi są przemoc rówieśnicza i nadużywanie substancji psychoaktywnych. Zadanie ma również na celu rozwój współpracy instytucji publicznych i organizacji pozarządowych w ramach Lokalnego Systemu Wsparcia na terenie Pragi – Południe.

W ramach projektu wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz socjalne, a także możliwość uczestniczenia w atrakcyjnych zajęciach pozalekcyjnych, sportowych, wycieczkach i wyjazdach otrzyma **500 osób** (dzieci i młodzieży). Połowę odbiorców będą stanowiły dzieci ze szkół objętych programem rewitalizacji – uczniowie Szkoły Podstawowej nr 72, Szkoły Podstawowej nr 255 oraz Gimnazjum Sportowego nr 21.

Projekt jest realizowany przy wsparciu pięciu organizacji partnerskich. CAL realizuje moduł **„Podwórka tematyczne, czyli zrób z nami swoje podwórko na nowo!”**

Młodzi uczestnicy projektu, przy wsparciu animatorów i streetworkerów, opracowują w grupie pomysł na działanie, a następnie, dzięki warsztatom z doświadczonymi praktykami, będą go rozwijać. Przeprowadzą także minidiagnozę zasobów społeczności wśród swoich sąsiadów, która ułatwi im zaplanowanie i realizację pomysłu na podwórko i przydzielenie konkretnych zadań osobom dorosłym. Pomysł na działanie na podwórku może mieć różne formy: od niewielkich prac remontowych w obrębie klatek schodowych i infrastruktury podwórka (np. malowanie ścian), przez działanie artystyczne (np. pokaz taneczny, spektakl teatralny, mural, wystawa fotograficzna), po realizację małej architektury (ławki, montaż huśtawek, biblioteka podwórkowa) czy zadbanie o podwórkowy trawnik.

Działania i zajęcia prowadzone przez animatorów

Grupa Grochowska

W 2016 r. kontynuowano działania animacyjne i warsztatowe na podwórkach przy ulicy Grochowskiej (skrzyżowanie ul. Stanisława Augustai Międzyborskiej). Działania objęły wsparcie cyklu warsztatów inspiracyjnych (spacer badawczy „Lokalny streetart”, warsztat opowiadacza, warsztat dot. barier architektonicznych, warsztat infografik, warsztat community art), a także kontynuację spotkań dotyczących koncepcji i sposobu realizacji podwórkowego mini-projektu głównie w oparciu o ideę recyclingu. Uczestnicy poznawali różne metody twórczej ingerencji w przestrzeń podwórka. Uczyli się techniki guerilli włóczkowej, polegającej na wykonywaniu z kolorowej włóczki różnych kształtów i umieszczaniu ich na wybranych elementach przestrzeni, np. ogrodzeniu, trzepaku itp. Powstały także dekoracje przygotowane z różnych zbędnych materiałów, które postanowiliśmy ponownie wykorzystać, np. kwiaty z plastikowych butelek. Testowane były też różne formy zagospodarowania zielonego skweru na tyłach podwórka. Powstała „baza” z

materiałów wtórnych, czyli tymczasowa konstrukcja przypominająca namiot, w której uczestnicy zajęć ćwiczyli triki cyrkowe, występy komediowe, służąca także jako miejsce kilku spotkań w okresie letnim

Grupa dzieci na ul. Mińskiej/Kobielskiej

Zgodnie z wcześniejszymi założeniami kontynuowano działania animacyjne na podwórku związane z dalszą realizacją podwórkowego mini-projektu w czasie wakacji. Przygotowano elementy dekoracji podwórka wykonane z materiałów pochodzących z recyclingu: plastikowych butelek, opony (huśtawka) i innych materiałów. Dodatkowo zaadaptowano część podwórka na boisko do piłki nożnej: namalowano farbą obrys boiska, odświeżono i pomalowano mur oddzielający podwórko od innego osiedla i namalowano na nim bramkę. W pracach uczestniczyło kilku rodzicówi mieszkańców podwórka.

Grupa z Kobielskiej/Paca

Grupę tworzyło 6 osób, uczniów gimnazjum (13-15 lat), w tym jedna dziewczynka w wieku 9 lat (siostra jednego z uczestników). Współpraca z grupą rozpoczęła się w listopadzie 2016. Do końca roku zostały zrealizowane zajęcia kulinarne, kilka spotkań dotyczących zasad współpracy i konsekwencji zachowań nieakceptowanych, zajęcia plastyczne (lepienie z gliny), zajęcia z majsterkowania.

Prowadzenie działań i zajęć przez pedagogów ulicy

Zadanie jest realizowane przez jedną parę streetworkerską oraz jednego streetworkera wspierającego działania animatorów. Para streetworkerska kontynuuje swoje działania z grupą liczącą do 12 osób, zamieszkującą w większości na ulicy Mińskiej, a także na ulicy Kobielskiej. Łącznie w drugim półroczu projektu pod opieką streetworkerów było od 25 do 30 dzieci (6-15 lat). Praca z grupą na podwórku na ul. Mińskiej odbywa się regularnie, co najmniej dwa razy w tygodniu.

Przeprowadzenie cyklu warsztatów w ramach zajęć „Podwórka tematyczne”

Działania warsztatowe były skierowane głównie do grupy 9-11 dzieci z podwórka Grochowska/ St.Augusta/Międzyborska. W okresie letnim zrealizowano spacer badawczy śladami lokalnego streetartu („Lokalny streetart”), połączony z warsztatami szablonu w siedzibie Fundacji Vlepvnet. W sierpniu członkowie tej grupy podwórkowej zainicjowali i zrealizowali samodzielnie projekt „Garden”, polegający na zaadaptowaniu części skweru w wewnętrznym podwórzu na swój własny ogród. Dzieci same zdobyły niezbędne materiały, wydzieliły i przygotowały teren. Niestety ich inicjatywa nie znalazła akceptacji jednej z mieszkanek podwórka, która postanowiła zniszczyć ogródek. Historia samodzielnego działania uczestników projektu inspirowanego naszymi zajęciami stała się punktem wyjścia warsztatów animacji poklatkowej. Łącznie przeprowadzono 37 godzin warsztatów inspiracyjnych.

Organizacja wydarzeń społecznościowych

W ramach drugiego półrocza zrealizowano wspólną pracę nad mini-projektami na podwórkach Grochowska 351 i 353 (1 lipca 2016 r.) połączoną z poczęstunkiem. Drugiego września przygotowano kolejne wydarzenie społecznościowe na skwerze na tyłach kamienic w rejonie ulic Grochowska/St.Augusta/Międzyborska. Wydarzenie polegało na prezentacji sztuczek cyrkowych, których uczestnicy nauczyli się w czasie spotkań, zaprezentowaniu pomysłów na mini-projekty i ich konsultacji z mieszkańcami oraz zabawach i animacjach. W ramach przygotowań dzieci zaprojektowały zaproszenia dla mieszkańców w formie ulotek i samodzielnie rozdystrybuowały je w skrzynkach pocztowych lub wręczyły sąsiadom bezpośrednio. W wydarzeniu uczestniczyło ok. 30-40 osób. Towarzyszył mu mały poczęstunek. Trzecie wydarzenie społecznościowe zrealizowano w Centrum Społecznym PACA 16 grudnia. Uczestniczyło w nim 10 dzieci i część rodziców. Wspólnie udekorowaliśmy salę i przygotowaliśmy ozdoby świąteczne. Dzieci zbudowały też „drabinę życzeń", która służyła im do wyrażenia marzeń dotyczących ich społeczności sąsiedzkiej i przekazania sobie osobistych życzeń. Zaprezentowano na nim film o projekcie „Garden" i film dokumentalny o jego powstaniu. Dzieci pokazały opracowany przez siebie program artystyczny.

http://dziecipragi.org.pl/o-projekcie/

https://www.facebook.com/dziecipragipoludnie/

O działaniach w projekcie informował również artykuł zamieszczony w grudniu 2016 w lokalnej prasie „Mieszkaniec".

Projekt jest współfinansowany ze środków m. st. Warszawy w latach 2015-2017 w ramach zadania publicznego „Prowadzenie zintegrowanych działań skierowanych do dzieci i młodzieży w wieku 6-18 lat w ramach Lokalnego Systemu wsparcia na wybranych obszarach rewitalizowanych Pragi Północ, Pragi Południe i Targówka".

partnerzy:
Fundacja United Way – lider projektu
Stowarzyszenie „Wspólne Podwórko"
TPD Praga-Południe
Fundacja Osiem Życzeń
Klub Sportowy „Drukarz"

Lena Chotkiewicz – koordynatorka projektu
Ewelina Bartosik – animatorka (koordynatorka merytoryczna)

PROGRAMY/PROJEKTY O CHARAKTERZE OGÓLNOPOLSKIM

1) Forum Kraków

Forum Kraków rozpoczęło działalność w 2009 roku. Forum jest samorządnym, dobrowolnym i trwałym zrzeszeniem osób działających na rzecz animacji kultury. Udział w Forum ma charakter społeczny. Forum jest wspólną inicjatywą Małopolskiego Instytutu Kultury oraz Stowarzyszenia Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL.
Celami działania Forum są:

– wymiana doświadczeń i informacji, a także integracja osób działających w sektorze animacji kultury,
– promowanie dobrych praktyk związanych z sektorem animacji kultury,
– reprezentowanie środowiska animatorów kultury wobec administracji rządowej i samorządowej.

CAL reprezentują w Forum:

Jacek Gralczyk – członek zarządu Forum Kraków
Tomasz Ignalski – członek zarządu Forum Kraków

2) Dom Kultury Plus

Celem projektu było udzielenie wsparcia beneficjentom programu Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne 2016r **w zakresie merytorycznej i organizacyjnej realizacji zadania polegającego na przeprowadzeniu diagnozy potrzeb kulturalnych społeczności lokalnej oraz odkrywaniu i wspieraniu oddolnych inicjatyw kulturotwórczych dla Narodowego Centrum Kultury.**

Animatorzy CAL udzielali merytorycznego i fachowego wsparcia w zakresie przeprowadzenia lokalnej diagnozy społecznej, pomógł przeprowadzić ewaluację projektu, wspierał w zarządzaniu projektem a także inicjował nowe możliwości aktywnej współpracy ze społecznością lokalną. Animatorzy mieli także za zadanie wzmocnienia zaangażowania domów kultury w życie społeczności lokalnej, odkrywaniu i rozwijaniu potencjału społecznego poprzez nawiązywanie stałych relacji z mieszkańcami miejscowości, na terenie których działa dk.

W ramach realizowanego programu dk+ Inicjatywy lokalne 2016 odbyły się 3 konwenty w następujących terminach: 25 października 2016r w Łańcucie, 28 października 2016r w Bielsku Białej, i 21 listopada 2016r w Warszawie. Każdy z realizowanych przez Wykonawcę konwentów cieszył się ogromnym zainteresowaniem wśród pracowników instytucji kultury z danego regionu w którym się odbywał.

Jednym z głównych celów konwentów było z sieciowanie instytucji kultury, uczestniczących w programie dk+ Inicjatywy lokalne zarówno w tym roku jak i w latach poprzednich a także nowych domów kultury, które do tej pory jeszcze nie brały udziału, a być może chciałyby do niego przystąpić.

z wypowiedzi animatorów, oraz beneficjentów dk biorących udział w projekcie.

- *Kadra ośrodka zdobyła nowe doświadczenia i dostrzegła, że warto brać pod uwagę pomysły i propozycje obywateli. Ludzie chętniej realizują własne pomysły i bardziej wtedy angażują się, czują się odpowiedzialni. Stworzono mieszkańcom małych miejscowości możliwość realizacji własnych inicjatyw i to się sprawdziło. Dlatego w budżecie na kolejny rok instytucje kultury planują uwzględnienie środków na inicjatywy mieszkańców oraz pozyskiwanie funduszy zewnętrznych. Już podjęto działania w tym kierunku i pozyskano środki ze starostwa na kontynuację projektu „Muzycznie pod dębami z Wacławem Lachmanem”.*
- *„…..Zarówno pani dyrektor jak też pracownicy ośrodka w Klembowie wykazują większe otwarcie na nowe rozwiązania, dialog i współpracę z mieszkańcami, analizują problemy i potrzeby społeczności lokalnej i na ich podstawie wyznaczają cele podejmowanych działań”.*
- *Ośrodki kultury dzięki udziałowi w projekcie uświadomiły sobie znaczenie otwarcia się na pomysły i inicjatywy mieszkańców oraz wykorzystania w pracy takich narzędzi jak diagnoza, ewaluacja, konsultacje i partycypacja.*
- *Wartością dodaną przeprowadzonej diagnozy i udzielonego wsparcia jest „widoczny obiektywizm'' i świeże spojrzenie, które pozwala dostrzec nie tylko potencjał i możliwości rozwoju danego ośrodka, ale także ewentualne problemy z jakimi borykają się domy kultury. Działania diagnostyczne uwidoczniły zainteresowania danej społeczności lokalnej, ich poziom zadowolenia oraz motywacje. Uzyskane wyniki (w postaci opisów, wypowiedzi i opinii) mówią wiele o kulturalnych potrzebach i oczekiwaniach mieszkańców, które wyznaczają nowe kierunki dla prowadzonej działalności, co zostało opisane w przedstawionych raportach przez animatorów, odnośnie każdego dk.*

Działania animacyjno-doradcze realizował zespół 21 animatorów.

l.p.	Imię nazwisko animatora	Nazwa domu kultury
1	Adam Radosz	1. Gminny Ośrodek Kultury Raciążek 2. Miejskie Centrum Kultury im. Henryka Bisty Ruda Śląska
2	Ala Hałoń	1. Chorzowskie Centrum Kultury 2. Gminny Ośrodek Kultury w Tarnowie Opolskim
3	Ania Miodyńska	1. Centrum Kultury "Dworek Białoprądnicki" 2. Gminne Centrum Kultury, Promocji i Turystyki w Szaflarach
4	Barbara Bąbska	1. Nałęczowski Ośrodek Kultury 2. Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Masłowie
5	Beata Pawłowicz	1. Centrum Kultury i Biblioteka Publiczna Gminy Słupsk 2. Słupski Ośrodek Kultury
6	Bohdan Skrzypczak	1. Miejski Dom Kultury w Ostrowi Mazowieckiej 2. Miejski Dom Kultury w Makowie Mazowieckim
7	Danuta Kucińska	1. Gminny Ośrodek Kultury w Klembowie 2. Ciechanowski Ośrodek Edukacji Kulturalnej "STUDIO" w Ciechanowie
8	Grażyna Gnatowska	1. Otwockie Centrum Kultury 2. Centrum Kultury w Piasecznie
9	Iwona Kusak	1. Ośrodek Promocji, Kultury i Sportu Gminy Brenna 2. Wiejski Dom Kultury w Czyżowicach
10	Jacek Gralczyk	1. Warsztaty Kultury w Lublinie 2. Gminne Centrum Kultury w Jabłonnie z/s w Piotrkowie Drugim 3. Poleski Ośrodek Sztuki
11	Karol Ostalski	1. Dom Kultury w Rawiczu 2. Gminny Ośrodek Kultury w Krzykosach

		3. Centrum Artystyczno-Kulturalne "Zamek" Krosno Odrzańskie
		4. Miejski Dom Kultury w Turku
12	Magda Popłońska Kowalska	1. Gminny Ośrodek Kultury Lubasz
		2. Centrum Animacji Kultury w Międzychodzie
		3. Kwileckie Centrum Kultury i Edukacji im. Floriana Mazurkiewicza Kwilcz
13	Małgorzata Wójcik	1. Gminny Ośrodek Kultury Dubiecko
		2. Gminny Ośrodek Kultury, Bibliotek, Promocji i Wypoczynku w Boguchwale
14	Monika Hausman Pniewska	1. Bartoszycki Dom Kultury
		2. Brodnicki Dom Kultury
15	Paweł Kamiński	1. Przemkowski Ośrodek Kultury
		2. Centrum Kultury Agora
16	Rafał Krenz	1. Miejsko-Gminne Centrum Kultury w Rykach
		2. Bielski Dom Kultury w Bielsku Podlaskim
		3. Gminny Ośrodek Kultury w Sławatyczach
		4 Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Mordach
17	Teresa Jankowska	1. Miejski Dom Kultury w Łańcucie
		2. Rzeszowski Dom Kultury
		3. Miejskie Centrum Kultury w Dydni
18	Tomek Ignalski	1. ARTeria - Centrum Kultury i Promocji w Ornontowicach
		2. Miejski Dom Kultury "Południe" w Katowicach
19	Wojciech Demko	1. Gminny Ośrodek Kultury w Klukowie
		2. Sztumskie Centrum Kultury
20	Zbyszek Łukaszewski	1. Ośrodek Kultury Drawsko Pomorskie
		2. Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Golczewie
21	Zbyszek Mieruński	1. Miejski Ośrodek Animacji Kultury w Wasilkowie
		2. Knyszyński Ośrodek Kultury
		3. Świetlica Gminna Szypliszki

3) Ogólnopolskie Forum Organizatorów Społeczności Lokalnej

Głównym celem działania Forum jest stymulowanie rozwoju społeczności lokalnych przy wykorzystaniu modelu organizowania społeczności lokalnej (OSL) oraz zwiększanie kompetencji środowiska organizatorów społeczności lokalnej.

Członkowie Forum realizują ten cel poprzez wspólne zdobywanie wiedzy i pozyskiwanie nowych umiejętności, wymianę doświadczeń, tworzenie grup edukacyjnych oraz reprezentowanie potrzeb środowiska OSL i wpływanie na kształt nowoczesnej polityki społecznej.

Ogólnopolskie Forum Organizatorów Społeczności Lokalnej (OFOSL) zostało powołane 14 czerwca 2013 roku w Bielsku-Białej podczas konferencji „Organizator społeczności lokalnej – rozwój, profesja, wyzwania", zorganizowanej w ramach projektu systemowego „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej" realizowanego w Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL w latach 2009-2014.
Podczas konferencji przyjęto statut OFOSL oraz zostały określone trzy podstawowe obszary działań: organizacja pracy/narzędzia, wzajemne wsparcie,r elacje forum z otoczeniem zewnętrznym.

Podczas II Konferencji upowszechniającej projekt (kwiecień, 2014 r.) odbyło się I Walne Zebranie Członków Forum, na którym zgodnie ze Statutem został wybrany Zarząd – organ wykonawczy Forum. W skład Zarządu weszło 14 osób – przedstawicieli ośrodków pomocy i integracji społecznej z całej Polski.

1. Renata Stańczyk – Przewodnicząca, MOPR Włocławek
2. Tomasz Wiak OPS Dzielnicy Wola m.st. Warszawy
3. Dorota Głowacka-Prus MOPS Kraków
4. Izabela Kurach, OPS Dzielnicy Targówek m.st. Warszawy
5. Magdalena Juska MOPS Wrocław
6. Stoński Tomasz, OPS Radlin
7. Agnieszka Rzepecka – MOPS –Katowice
8. Alicja Tempes – OPS Mieroszów
9. Katarzyna Żukowska – Koc – MOPS Łapy
10. Anna Sztencel – MOPS Radom
11. Joanna Mitak - MOPS Radom
12. Anna Kowalczyk – MOPS Radomsko
13. Małgorzata Paluch – MOPS Nowy Sącz
14. Aleksandra Skonieczna – OPS Tłuszcz

Ze strony Stowarzyszenia działania Forum wspierają:

- Paweł Jordan
- Lena Chodkiewicz

Forum liczy ponad 100 członków i jest formą samoorganizacji pracowników, którzy widzą olbrzymi potencjał zmiany w pracy ze społecznościami wieloproblemowymi. Forum skupia organizatorów społeczności lokalnej aktywnie działających na terenie całego kraju, dla których najważniejszym celem jest rozwój społeczności lokalnych metodą środowiskowej pracy socjalnej, zgodnie z modelem OSL.

Osoby, które zainicjowały Forum, odwołują się do wartości, na których opiera się model organizowania społeczności lokalnej: równości i sprawiedliwości społecznej, poszanowania godności każdego człowieka, idei kolektywnej współpracy oraz zasady partycypacji obywatelskiej. Członkowie Forum są otwarci na potrzeby społeczne. Tworzą warunki do wzajemnego uczenia się oraz możliwości do wykorzystania potencjału osób, grup i społeczności w realizacji działań podejmowanych wspólnie z ludźmi mieszkającymi w lokalnych środowiskach.

W 2016 roku odbyło się 3 spotkania Zarządu Forum OSL w 05.02.16, 08.04.16, 30.09.16. Podczas tych spotkań członkowie/kini Zarządu dzielili się doświadczeniami z wydarzeń w ośrodkach związanych z wdrażaniem modelu OSL. Były omawiany sprawy organizacyjne związane z planowaniem programów seminariów w 2016 r., trwała wymian doświadczeń dotyczących nowatorskich rozwiązań w obszarze przeciwdziałania wykluczeniu i marginalizacji ubóstwem w społecznościach lokalnych całego kraju poprzez działania organizatorów społeczności lokalnych i wspieranie rozwoju Modelu OSL, opracowywana strategią dalszego rozwoju Forum oraz promowania jego działań.

W 2016 roku była kontynuowana tradycja prowadzenia seminariów dla Organizatorów Społeczności Lokalnej. Jak co roku Jak co roku odbyło się 2 spotkania na bazie doświadczeń instytucji wdrażających model OSL.

Pierwsze seminarium „**Hej Kujawy" – Odpowiedzialnie społecznie Lokalnie czyli barwy OSL na przykładzie włocławskich praktyk"** odbyło się we Włocławku w dniach 6-7 czerwiec 2016 r. Przedsięwzięcie było organizowane w oparciu o partnerską współpracę: Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie we Włocławku, Fundacji Caietanus
Ogólnopolskiego Forum Organizatorów Społeczności Lokalnej oraz Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej – CAL. Honorowy patronat nad Seminarium objął Pan dr Marek Wojtkowski Prezydent Miasta Włocławek.
To było kolejne spotkanie edukacyjne osób, zaangażowanych w realizację tak ambitnego zadania jakim jest Organizowanie Społeczności Lokalnej (mobilizowanie ludzi do samopomocy, wolontariatu czy akcji społecznych, tworzenia sieci współpracy lokalnej).
Uczestnicy forum byli przekonani, że tworzenie nowej funkcji organizatora społeczności lokalnej wymaga nieustannego wzbogacania swojego warsztatu pracy o nowe elementy, wykorzystywane skutecznie w innych ośrodkach. Seminarium dało szansę zapoznać się z rozwiązaniami stosowanymi przez MOPR we Włocławku, była to również okazja do skonfrontowania własnych dylematów z doświadczeniami praktyków z terenu całego kraju.
W spotkaniu wzięło udział około 60 osób z całej Polski.

Drugie Seminarium pod tytułem **„Zbuntowani czy zblazowani - Młodzi w społeczności lokalnej. Praca z młodzieżą – wyzwanie dla organizatora społeczności lokalnej"** odbyło się 2 grudnia 2016 r. w Warszawie w siedzibie Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej – CAL ul. Paca 40. Było to spotkanie edukacyjne oraz wymiana doświadczeń dla osób, które pracują na co dzień lub planują pracę metodą organizowania społeczności lokalnej z wykorzystaniem potencjału młodzieży. Seminarium miał na celu pokazanie różnych aspektów pracy z młodzieżą i narzędzi włączania młodych ludzi do działania na rzecz społeczności lokalnej. Udział w seminarium dał szansę jego uczestnikom oraz uczestniczkom zmienić sposób myślenia o pracy z młodzieżą, o jej potrzebach i zasobach oraz zachęcił do korzystania z potencjału młodych do wzmacniania społeczności lokalnej. Przedstawione podczas spotkania prezentacje i doświadczenia praktyków pracy z młodzieżą stały się źródłem inspiracji do poszukiwania skutecznych narzędzi i rozwiązań w pracy z tą grupą dla organizatorów społeczności lokalnej. W seminarium wzięło udział 58 osób z całej Polski.

Opisane działania programowe sfinansowane zostały w ramach następujących projektów:

1. Centrum Społeczne Paca 40
2. Warszawa Lokalnie
3. Partnerstwo dla Dzieci na Pradze Południe 2.0
4. Dom Kultury Plus